

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE -

ANUL XI, NR. 2(114), FEBRUARIE 2022

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL XI, NR. 2(114), FEBRUARIE 2022

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române

Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,
Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<http://pisanisangeorzene.assbn.ro/ps2019.html>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

COPERTA 1: Din colecția de fotografii Iustin Sohorca

COPERTA 2: Din colecția de fotografii Iustin Sohorca

COPERTA 3: Din colecția de fotografii Iustin Sohorca

COPERTA 4: Din colecția de fotografii Iustin Sohorca

Mulțumim d-lui Dan-George Uza pentru aceste fotografii

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Iustin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
*** <i>Scrisori de la Băi – Sângeorgiul-Român, 27 iulie 1898</i>	6
*** <i>Viața socială din Sângeorgiul-Român</i>	9
DORIN DOLOGA, <i>Unele aspecte economice la Sângeorz-Băi în perioada 1870-1895</i>	10
IUSTIN SOHORCA, <i>Cununa</i>	15
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Executări de lucrări cu ajutorul prestației în comuna Sângeorz-Băi</i>	19
*** <i>Sfințirea bisericii ortodoxe din Sângeorz-Băi</i>	21
TEODOR CÂMPAN, <i>Doi prieteni</i>	23
<u>DIN GRANITĂ</u>	
DR. ELISABETA SCURTU, <i>Familii de preoți din Țara Năsăudului – Familia Anton din Năsăud</i>	25
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Locuitori din Năsăud participanți la Primul Război Mondial</i>	29
ICU CRĂCIUN, <i>Regina Elisabeta, alias Carmen Sylva</i>	54
<u>COMUNISM</u>	
AURICA SÂNGEORZAN, <i>Influențele comunismului în comunitatea locală. Studiu de caz: Rebra</i>	60

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

SCRISORI DE LA BĂI – SÂNGEORGIUL-ROMÂN, 27 IULIE 1898 –

După o așteptare nu prea scurtă a sosit, în fine, și timpul frumos, absolut indispensabil ca să putem spune că sezonul băilor s-a început. „E.K.E.”, care a cucerit băi și pe Valea Someșului începând chiar de la izvor, din vreme a năpădit lumea cu reclamele ei nesuferite, ca să-și recomande băile chir și lumii românești. Și să nu ne mirăm că toate băile din Ardeal le-a înșirat, iar despre Sîngeorgiul-Românesc nu a spus nici un cuvânt. Pentru că în privința bunătății apelor minerale, Sîngeorgiul se poate amăsura cu Gleichenberg, Faschingen, etc., locuri de cură cu renume european. Pe lângă toată retăcerea, încă Sîngeorgiul e, și nădăjduim că va rămâne, singura baie românească din această țară¹.

Ca de altădată și iest-timp s-a întrunit aici o aleasă societate românească. Oaspeții de la noi și din România. Remarcabil, că evrei sunt cu mult mai puțini ca de altădată. Și aceasta nu e ușor în imediata apropiere a Bucovinei și Galiției. Ungurii, se poate zice, că chiar înconjură Sîngeorgiul. Merg mai în sus pe Someș, la Dombhat și Valea Vinului, care se află în stăpânirea faimoasei „E.K.E.”. numai cât până acum aceste băi sunt mai fără de oaspeți. iar cei ce sunt, mor de urât. Nu e așa însă la Sîngeorgiu. Deși lipsește vioiciunea și însuflețirea de altădată, putem spune că sezonul în toiul său abia s-a început de câteva zile. Și dară ține timpul frumos și se fac câteva activități bune, sperăm că și de astă-dată va fi aceeași veselie.

Duminică, în 24 l. c., a fost prima petrecere obișnuită de vară. Lume n-a fost multă, dar cu atât s-a petrecut mai bine. Atunci s-a făcut și cel dintâi Quadrille, „la fântână”. De atunci, în fiecare seară, se dansează. La început perechi mai puține, după aceea vine curajul și durează mai multe. Toți doresc. Tinerii să danseze, bătrânii să chibîțeze. Gogi, cu ai săi tovarăși, ține isonul, cum nici chiar Brașoveanu nu-l întrece. Iar noi, cei ce săturați până după cap de amețitorul zgomot al orașelor mari și mici și cărora ocupația ne-a permis să ne retragem în aceste mândre regiuni, gustăm cu prisos și deliciu toate bunurile, care cadrează clasificția din sociologia lui Concha: fizice, spirituale și sociale. Pentru cei curioși de cum se petrece la băile de la Sîngeorgiu, să spunem programul mijlociu al unei zile. Dimineața ne sculăm ceva înainte de ceasurile 6. De la 6 până la 8 cântă muzica „la fântână”. Bem apă minerală din cele 3 izvoare principale. Ne preumblăm în jurul dealului într-un frumos alei, cu bănci din distanță în distanță. cărări sunt în toate direcțiile și în toate părțile dealului de o alcătuire atât de romantică. Și personajele cu înclinările cele mai nostime pot să fie satisfăcute prin chipurile variate de a se putea face preumblări. O tură în jurul dealului se face în circa 12 minute. De frumoasele prospecte și vederi ce se desfășoară în toate părțile nici nu mai vorbim.

Către ora 8 muzica cântă „marșul” și plecăm la dejun. A sosit poșta. Ne-a adus scrisorile și jurnalele, care fac să nu uităm că trăim în lumea cum o cunoaștem. Ne fac să ne reamintim că războiul cu grozăveniile lui și acum mai ține, că Suveranii își fac vizite și țin toate de prietenie, că judecătorii iau instrucție cu celebrele defraudări din Ungaria, că detectivi pleacă la Londra să pună mâna pe Krivany și alte multe. Pe un moment ne readuc în memorie, cât e lumea de rea. Dar a citi jurnale din scoarță în scoarță e pentru moșnegi care nu mai află altă distracție. Pentru tineri ajunge o privire. Pentru speculanți ajunge pagina primă din „P. Lloyd”.

La ora 9 se începe distracția la popice. Tinerii și domnișoarele își încearcă dexteritatea acvirată în alte părți. păcat că arena, puțin cam neîngrijită, nu permite ca să se nimerească unde s-a

¹ S-a zvonit că societatea „Hebe”, care ține în arendă băile, vrea să le lase să treacă în mâini străine.

SCRISORI DE LA BĂI – SÂNGEORGIUL-ROMÂN, 27 IULIE 1898

țintit. Azi s-a făcut un nemaipomenit haz cu sortirea prin chibrite. Un chibrit rupt la mijloc dă cu o jumătate cu cap și una fără cap. Vă închipuiți cum a ieșit de la urnă partida celor „cu cap” și partida celor „fără cap”. Și negreșit că s-au războit. Biruința a fost de partea celor „fără cap”.

Pe la 10 unii încep a face baie. E vorba de baie de sănătate și de baie de răcorire. Cine face baie mai târziu iese la plimbare. Domnișoarele lucrează câte ceva, ca să le treacă, poate, indispoziția. Se mai zice că „spun și minciuni”. Am vrut să le ascult, dar regret că n-am avut vreme. Bărbații serioși, în acest timp, ies printre brazi și-și fac lectura obișnuită. Subsemnatul, crezându-se în astă categorie, încă și-a pus de gând să facă aici lectură. Deși e a șasea zi de când se află aici, abia și-a desfăcut pachetul cu cărțile. De lectură încă nu s-a încumetat a se apuca. Și, foarte probabil, că are să plece de la băi fără a fi gustat cât de puțin din drăguța de „procedură civilă”.

În ceasul următor facem și noi obișnuita baie rece. Forța ne-o arătăm întru a dovedi cât putem rezista la răceala apei. Câteodată, norii ne privează de deliciul ce-l ai privind soarele când stai într-o apă rece de 12° R. Țipetele din bazinul de alături, de care al nostru e despărțit cu un singur mur chinezesc, ne fac să înțelegem că sexul gingaș e mai puțin rezistent în fața senzațiilor produse de apa rece. După baie, de obicei, se face preumblare în pas grăbit în jurul dealului. Fiindcă n-avem păhare la noi, când ieșim din baie ne place a bea apă și cu „căușul” național. Acesta e cel mai vechi păhar la băi și e întrebuițat de un mai mare număr de oaspeți.

La „masă” mâncăm cu un apetit teribil. Cei bolnavi de stomac se însănătoșează în curând. Dovadă d-l N. D. Miloșescu din Târgu-Jiu care, drept recunoștință, a lăsat să se scrie o broșură despre băile de aici, a tipărit-o pe socoteala proprie și a dat-o să se vândă în favorul băilor. Afară de asta, la izvoarele nr. 1 și 2 a lăsat să se pună o frumoasă marmură cu inscripție aurie: „Izvorul tămăduirii”.

După amiază puțină recreere, pentru unii joc de cărți, pentru alții „crequet”, etc., tot în acest timp ar fi potrivit să se facă vizite. Dar sunt alte inconveniente care mai că nu-ți permit să faci și vizite la băi. Nu rămâne îndoială că sunt alte multe chipuri de a face cunoștințe. La 5 începe a cânta muzica. Este timpul de veritabilă cură. Locul de convenire e „la fântână”. Se dansează polce, quadrille, se face curte sau cu vorba de aici „se pune frumosul”. Când înserează descindem și stăm la masă. Pentru cei ce nu le place a se culca chiar devreme, tocmai acum e bun prilej de a face preumblări și, după cină, la raze de lună. Când nu este lună, sunt lămpi. Acesta ar fi programul unei zile. Se înțelege, că zilele trec așa repede cât nici nu ești în stare să le ții socoteala. Sunt apoi multe alte variații.

În fiecare Duminică sunt petreceri cu dans care întrunesc și multă lume din jur. Joia sunt concerte. Duminică mai cântă muzica și la masă. Excursii se fac la Valea Vinului și la Rotunda, în depărtare și pe munții din vecinătate. De astădată însă lipsește un energetic aranjator de excursii.

Înșir, la sfârșit, și numele oaspeților români sosiți până acum. De la noi sunt: d-l Mihai Șerban, jude la tribunal, cu familia – Seghedin, Vasile Petri, profesor pensionar, cu familia – Năsăud, Dr. Alexandru Pop, medic, cu familia – Bistrița, Ioan Moț, jude de tablă, pensionar – Deva, Dr. Paul Tanco, profesor, cu familia – Năsăud, Iuliu Herbai, secretar de bancă, cu familia – Arad, Dr. A. Gheție, profesor – Gherla, d-na Emilia Coroian – Dobâca, Alexandru Velican, avocat, cu familia – Alba Iulia, N. Popovici, căpitan – Bistrița, Alexandru Haliță, profesor, cu familia – Năsăud, Aurel Bungărdean, student teolog – Bileag, d-na Valeria Manu, cu familia – Bistrița, Octavian Pop, notar – Unguraș. Vasile Pop, notar – Aghireș, Dr. Larionesi, avocat, cu familia – Năsăud, Ioan Ciocan, deputat – Năsăud, Macedon Simul, institutor – Năsăud, Victor Onișor – Zagra. Din România sunt: G. Vasilescu, funcționar la C.F.R. – Băilești, Scarlat Balint, cu familia – București, N. D. Miloșescu – Târgu-Jiu, Dr. G. Onișor, profesor, cu familia – Bârlad, N. G. Borgovan, profesor, cu familia – București, Solomon Haliță, inspector general de școale – București, Alexandru Pop, profesor – Bârlad, Romul Ionescu, profesor, cu familia – Iași, Dr. Sever Mureșianu, profesor, cu familia – Iași, R. Linke, student în medicină – Iași, Șuteu, profesor – București. Însemnările despre numele oaspeților le-am făcut din cartea de înscriere a direcțiunii băilor. Sunt încă o mulțime de sângeorzeni care, însă, sunt totdeauna acasă.

Ca noutate, de încheiere, Luni, ziua de Sf. Ilie, are să fie mare petrecere în salonul cel mare al hotelului „Hebe”¹.

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul XV, 1898, nr. 157, pp. 629-630.

Nr. 52 ex 1898.

„Hebe“.

[1284] 1—1

Deschiderea

băiei de bicarbonate și cloruri de sodă și potașe din
Sângeorgiul-român (Oláhszentgyörgy),
care se administrează de societatea acționară »Hebe«, se va întâmpla
la 15 Iunie a. c.

Și înainte de acest termen sînt oaspeții bine primiți și cu toate provăzuți.

După Dr. Sigmund de Illanor, prof. de medicină dela universitatea din Viena, apele minerale din Sângeorgiu se folosesc ca cură principală pentru morburile: friguri învechite de ficat, splină, slăbirea aparatului digestiv, funcțiunile intestinilor, hemoroide, anomalie în menstruație, blenorhoe, urinare, catare cronice de plămîni și uter, petrificări în beșică și rărunchi, scrofule, tot soiul de debilitări nervoase, hipochondrie, histerie, reumatism, morburii de copii etc.

Postă zilnică și telegraf lângă scaldă. — Musică. — Cură de beut și scaldat, rece și caldă, aer de brad. — Culină excelentă și cuartire cu prețuri moderate în localitățile societății.

Călătoria până la Bistrița cu calea ferată, ear' de acolo cu trăsura cam 3 ore pentru 4—6 fl.

Năsăud, în Iunie 1898.

Diracțiunea societ. acționară „Hebe“.

VIAȚA SOCIALĂ DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

Ni se scrie: Inteligența română din Sângeorgiul-Român (comitatul Bistrița-Năsăud), deșteptându-se „din somnul cel de moarte” în care a stat adâncit până acum, a dat o frumoasă dovadă că este în stare de a face ceva când voiește.

În 24 aprilie a. c. (Duminica Tomei) inteligența română de aici a aranjat în sala hotelului de la băi o serată teatrală, cu următorul program:

1. „Inimă de român”, poezie cântată de 8 persoane.
2. „Drumul de fier”, comedie cu cântece într-un act de Vasile Alecsandri.
3. „Noi vrem pământ”, poezie de George Coșbuc.
4. „Cinel-Cinel”, comedie cu cântece într-un act de Alecsandri.

Rolurile din piesa „Drumul de fier” au fost împărțite între următoarele persoane: Mama Balașa, jupâneasă bătrână – domnișoara Alexandrina Sohorca, Coconul Matachi Nalbă, proprietar – d-l Ioan Marcu, Adela, fiica lui Nalbă – domnișoara Elena Marțian, Radu, inginerul topograf – d-l Alexandru Tahâș, Cocoana Caliopi, văduvă – doamna Marcu, Kir Manole, arendaș - d-l Ioan Marica, Manolachi, fiul lui Manole – d-l Toader Iepurean, Ioana, fată în casă – domnișoara Victoria Utalea, Sava, tânăr țigan – d-l Iustin Sohorca.

Rolurile din „Cinel-Cinel” au fost împărțite între următoarele persoane: Sandu, boier – d-l Ioan Marica, Smarandița, nepoata lui Sandu – domnișoara Alexandrina Sohorca, Tinca, vara Smarandiței – d-na Marcu, Florica, tânăra țărăncă – domnișoara Elena Marțian, Graur, fricior boieresc – d-l Ioan Marcu, Niculae, un lacheu – d-l Iustin Sohorca, dame țărani, țărănci, lăutari.

Atât poezia „Inimă de Român”, cât și ambele piese teatrale au fost jucate foarte bine; li se poate da toată lauda și, aceasta cu atât mai vârtos, cu cât o prima pășire în public a inteligenței de aici cu astfel de lucruri frumoase. Cu deosebire, sexul frumos și-a împlinit datorința neașteptat de bine în ambele piese teatrale.

Punctul 3 din program, prea frumoasa poezie „Noi vrem pământ”, n-a avut însă fericirea de a putea vedea sala îndesuită de public românesc, căci d-l solgăbirău dr. Hunyadi Imre aflând – prin agenții săi – despre cuprinsul programului, a trimis pe judele Dorr Karoly, ambii din Rodna, demandându-i cu amintita poezie (declarând-o dumnealui de socialistă) odată cu capul să nu se permită a o declama, căci conține agitație (volnicul solgăbirău nu știe că Curia a declarat că nu cuprinde agitație?). Astfel, punctul 3 din program, pe lângă cea mai mare părere de rău a tuturor, a rămas afară.

După producțiune, a urmat joc, care a ținut până la ora 5 dimineața, când publicul s-a împrăștiat, ducând cu sine suvenirele cele mai plăcute.

Prețul de intrare a fost pentru o persoană singură 70 cr., pentru o persoană în familie 50 cr. Au încurs 42 fl. 70 cr. din care substrăgându-se spesele de 25 fl. 53 cr., rămâne un venit curat de 17 fl. 17 cr., și aceasta adăugându-se la venitul curat de 14 fl. ce s-a obținut în 27 februarie a. c. cu ocaziunea petrecerii aranjate tot aici, rezultă un venit de 31 fl. 17. cr.

Venitul curat a fost destinat în favorul bibliotecii școlare din localitate. Suma s-a înmănat bibliotecarului¹.

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul XV, 1898, nr. 89, p. 359.

UNELE ASPECTE ECONOMICE LA SÂNGEORZ-BĂI ÎN PERIOADA 1870-1895

DORIN DOLOGA

În scurta perioadă de douăzeci și cinci de ani de la sfârșitul secolului al XIX-lea, cuprinsă între anii 1870-1895, la Sângeorz-Băi au avut loc transformări economice semnificative. În această perioadă crește ponderea cultivării plantelor cu o productivitate mai ridicată, se dezvoltă creșterea animalelor și apar germeii producției pentru piață. Aceste transformări nu sunt însă decisive. Agricultură rămâne una tradițională, cea mai mare parte a acesteia fiind orientată spre asigurarea necesităților de hrană ale locuitorilor și doar într-o măsură redusă spre economia de piață. În această perioadă la Sângeorz-Băi nu s-a trecut la o economie de piață funcțională.

În perioada 1870-1895 agricultura continuă să rămână ramura economică de bază la Sângeorz-Băi. Pentru analiza situației agriculturii în această perioadă s-au urmărit câteva aspecte, referitoare la structura terenurilor pe categorii de folosință, principalele plante cultivate, productivitatea agricolă, inventarul agricol și valorificarea producției agricole.

În ceea ce privește structura terenurilor pe categorii de folosință, aceasta depindea de condițiile de relief și climă. Ea era legată de asemenea de puterea economică și de numărul populației. În anul 1870 la Sângeorz-Băi existau 28.417 iugăre și 434 stânjieni pătrați (circa 16.410 hectare) de teren. Din acestea, 2.803 iugăre și 993 stânjieni pătrați (circa 1.618 hectare) erau teren arabil, 4.707 iugăre și 560 stânjieni pătrați (circa 2.718 hectare) erau fânațe, 5.618 iugăre și 344 stânjieni pătrați (circa 3.244 hectare) erau pășuni, 11.041 iugăre și 877 stânjieni pătrați (circa 6.376 hectare) erau păduri, iar 1.246 iugăre și 840 stânjieni pătrați (circa 719 hectare) era teren neproductiv¹.

În anul 1895 gospodăriile din Sângeorz-Băi aveau o suprafață totală de 28.424 de iugăre (16.414 hectare) de teren. Dintre acestea 3.378 iugăre (circa 1.950 hectare) erau teren arabil, 114 iugăre (circa 65 hectare) erau grădini, 3.792 iugăre (circa 2.189 hectare) erau fânațe, 9.671 iugăre (circa 5.585 hectare) erau pășuni, 10.409 iugăre (circa 6.011 hectare) erau păduri, 1 iugăr (0,57 hectare) stufăriș, iar 1.059 iugăre (circa 589 hectare) era teren neproductiv².

După cum se constată din datele prezentate mai sus, în perioada 1870-1895 pe primul loc ca întindere se aflau pădurile, urmate în ordine de pășuni, fânațe, terenuri arabile și teren neproductiv. Suprafețele acoperite cu păduri și pășuni erau predominante (58,62 % din întreaga suprafață în anul 1870 și 70,64 % în anul 1895). Terenurile arabile erau reduse ca întindere (9,85 % din întreaga suprafață în anul 1870 și 11,88 % în anul 1895). În anul 1895 la Sângeorz-Băi existau 718 gospodării³ și 1.950 de hectare de teren arabil, ceea ce înseamnă că fiecărei gospodării îi revenea, în medie, circa 2,71 hectare de teren arabil. Suprafețele de teren arabil erau prea mici pentru a acoperi necesitățile de hrană ale locuitorilor din Sângeorz-Băi.

În această perioadă întinderea terenurilor arabile de la Sângeorz-Băi a crescut cu 332 hectare, iar a pășunilor cu 2.341 hectare. Suprafața fânațelor a scăzut cu 529 hectare, a pădurilor cu 365 de hectare, iar a terenurilor neproductive cu 130 de hectare.

¹ Adrian Onofreiu, „Informațiile statistice – importantă bază de date pentru perioada Districtului Năsăud”, în Dan Lucian Vaida, Mirela Popa Andrei (redactori coordonatori), *Arhiva Someșană. Revistă de istorie și cultură*, seria a III-a, vol. XIII, Năsăud, 2014, p. 32.

² Traian Rotariu (coordonator), *Recensământul agricol din 1895. Transilvania*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 79.

³ *Ibidem*, p. 78.

DORIN DOLOGA

Suprafețele agricole au înregistrat o creștere semnificativă, însă cea mai mare creștere au înregistrat-o suprafețele acoperite cu pășuni. Creșterea suprafețelor arabile s-a datorat sporirii numărului populației, iar creșterea suprafețelor acoperite cu pășuni s-a datorat sporirii numărului animalelor domestice. Creșterea suprafeței terenurilor arabile și a pășunilor s-a făcut pe seama scăderii suprafeței fânațelor, pădurilor și a terenurilor neproductive.

Cele mai importante terenuri agricole și anume terenurile arabile, erau cultivate cu cereale, pentru că acestea erau indispensabile pentru asigurarea hranei populației și parțial pentru cea a animalelor. Grâul, porumbul, secara și hrișca se foloseau mai ales pentru hrana oamenilor, iar orzul și ovăzul pentru hrana animalelor. Baza alimentației populației din Sângeorz-Băi o forma mămăliga obținută din făină de mălai. Pâinea obținută din făină de grâu era consumată doar cu ocazia sărbătorilor mari de peste an. Viața nu era deloc ușoară pentru locuitorii din Sângeorz-Băi.

Recoltele obținute depindeau de întinderea suprafețelor arabile și de productivitatea agricolă. Producția agricolă a fost influențată în primul rând de calitatea terenurilor, de condițiile de climă, de calitatea semințelor, a uneltelor și a animalelor de muncă, de tehnologia agricolă. Zona submontană de la Sângeorz-Băi nu era una tocmai prietenoasă cu agricultura. Suprafețele pretabile culturii cu grâu erau limitate. Condițiile de relief, sol și climă nu erau favorabile pentru cultura cerealelor, dar, în disperare de cauză, oamenii aveau semințe adaptate în timp. La Sângeorz-Băi nu s-au manifestat preocupări susținute pentru înlocuirea uneltelor de lemn, de slabă calitate, cu cele de fier, de calitate superioară, pentru selecționarea semințelor și pentru îmbunătățirea rasei animalelor. În regiunile cu populație preponderent românească, așa cum era și cea de la Sângeorz-Băi, Imperiul austriac, apoi cel austro-ungar, nu a intervenit. În alte regiuni ale Imperiului producția agricolă era alta. Dezvoltarea economică nu a fost susținută de către autoritățile publice austriece, apoi cele austro-ungare, pentru a aduce această zonă la nivelul celor mai dezvoltate regiuni ale Imperiului austriac, apoi a celui austro-ungar. La rândul său, nici conducerea Districtului Năsăud nu a manifestat suficient interes pentru dezvoltarea economică a zonei. Nimeni nu a pregătit țaranul român în ceea ce privește cunoștințele tehnice și cultura agricolă. Lipsa educației economice era resimțită în epocă. Astfel, în anul 1840, Comisia economică a Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud solicita înființarea pe lângă Școala normală (primară superioară) din Năsăud a unui curs teoretic și practic de economie și gospodărie și înființarea și în alte locuri a unor instituții în care să se predea cunoștințe de agronomie, creșterea pomilor fructiferi și creșterea animalelor¹. Aceste solicitări au rămas la stadiul de deziderat. Românii nu au avut unde să dobândească respectivele cunoștințe economice. Această situație este valabilă și în prezent. În momentul actual românii nu înțeleg pe deplin consecințele economice ale faptelor lor.

În ceea ce privește cerealele, de pe cele 2.803 iugăre și 993 stânjeni pătrați (circa 1.618 hectare) de terenuri arabile de la Sângeorz-Băi, în anul 1870 s-au obținut 20.000 de mierțe de 20 de cupe de mălai, 2.500 mierțe de grâu, 2.000 mierțe de secară, 2.000 mierțe de orz, 18.000 mierțe de ovăz și 250 mierțe de hrișcă². Dacă mierța avea 20 de cupe, iar aceasta era aproximativ egală cu un litru, iar litrul măsura 1 kg și un sfert, înseamnă că o mierță avea circa 25 de kg. Astfel, estimăm că la Sângeorz-Băi s-au produs în anul 1870 o cantitate de 500.000 de kg de mălai, 62.500 kg de grâu, 50.000 kg de secară, 50.000 kg de orz, 450.000 kg de ovăz și 6.250 kg de hrișcă. Ținând cont de condițiile de relief și climă productivitatea agricolă de la Sângeorz-Băi era una destul de bună.

Populația de la Sângeorz-Băi a crescut de la 2.692 locuitori în anul 1870 la 3.023 locuitori în anul 1890 și 3.320 locuitori în anul 1900³. În intervalul 1870-1890 populația a crescut cu 331 locuitori, iar în intervalul 1870-1900 cu 628 locuitori. Creșterea numărului de locuitori însemna nevoi sporite de hrană.

În anul 1872 necesarul anual de hrană era considerat a fi de 10 mierțe pentru o persoană, adi-

¹ Virgil Șotropa, „Un act memorabil”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 12, Năsăud, 1930, p. 161.

² Adrian Onofreiu, *op. cit.*, p. 35.

³ Pompei Boca, Ion Moldovan, „Populația județului Bistrița-Năsăud între anii 1870-1970”, în Ștefan Dănilă, George Marinescu (redactori responsabili), *File de Istorie*, vol. III, 1974, p. 302.

UNELE ASPECTE ECONOMICE LA SÂNGEORZ-BĂI ÎN PERIOADA 1870-1895

că 26.920 mierțe pentru cei 2.692 de locuitori de la Sângeorz-Băi¹. În anul 1870 aici s-au produs 24.750 de mierțe de mălai, grâu, secară și hrișcă², adică aproximativ 91,93 % din necesar. La nivelul anului 1870 locuitorii din Sângeorz-Băi trăiau exclusiv din ceea ce puteau produce în gospodăria proprie. Producția agricolă nu acoperea în întregime necesarul de hrană a populației de la Sângeorz-Băi, deși, în disperare de cauză, locuitorii au arat și coastele dealurilor mai puțin productive. În aceste condiții este evident că nu mai rămăneau disponibilități pentru vânzare pe piața târgurilor din Rodna și Năsăud.

Valorificarea producției agricole se făcea prin intermediul morilor. În anul 1872 la Sângeorz-Băi existau 5 mori cu șapte pietre, puse în mișcare prin forța apei. Într-un an s-au măcinat 18.000 de mierțe de cereale și s-au obținut 256 litrii (circa 320 kg) făină de pâine și 14.144 litrii (circa 17.680 kg) făină de mălai³.

Terenurile din zona Sângeorz Băi erau prielnice pentru cultura cartofului, fasolei și verzei, care reprezentau baza alimentației populației locale, pe lângă mălai. În anul 1870 la Sângeorz Băi s-au obținut 200 mierțe de 20 de cupe (circa 5.000 kg) de fasole, 100 mierțe (circa 2.500 kg) de mazăre, 2.500 mierțe (circa 62.500 kg) de cartofi, 20 mierțe (circa 500 kg) de bob și 40.000 căpățâni de varză⁴.

Regiunea în care se află localitatea Sângeorz Băi era una favorabilă creșterii pomilor fructiferi. Aceasta reprezenta o activitate însemnată la Sângeorz Băi, fructele obținute fiind folosite pentru consum sau fiind valorificate prin vânzare pe piața târgurilor și prin fabricarea băuturilor alcoolice. Astfel, în anul 1895 aici existau 4.465 pomi fructiferi, dintre care 2.376 pruni, 1.174 meri, 673 peri, 121 cireși, 51 nuci, 48 vișini, 14 caiși, 5 piersici, 2 migdali și 1 dud⁵.

Pentru obținerea obiectelor de îmbrăcăminte se cultiva inul și cânepa. În anul 1870 la Sângeorz Băi s-au obținut 1.000 fuoare de in și 40.060 de fuoare de cânepă. De la oi s-au obținut 360 centenarii (20.160 kg) de lână⁶. Inul era mai pretențios de cultivat decât cânepa și de aceea se cultiva mai puțin.

Un alt aspect relevant pentru analiza situației agricole îl constituie inventarul agricol. Acesta cuprinde totalitatea animalelor și uneltelor folosite la muncile agricole. În anul 1895 la Sângeorz Băi existau 472 de atelaje, din care 356 atelaje trase de doi boi, 113 atelaje trase de cai (70 atelaje trase de 2 cai și 43 atelaje trase de 1 cal) și 3 atelaje trase de vaci⁷. Raportând cele 472 atelaje la cele 3.378 iugăre (circa 1.950 hectare) de teren arabil existente în anul 1895, fiecărui atelaj îi revenea circa 4,13 hectare de teren arabil. Ținând seama de faptul că în anul 1895 la Sângeorz Băi existau 718 gospodării și 472 atelaje, înseamnă că, în medie, la fiecare 1,5 gospodării îi revenea un atelaj. Numărul de atelaje de la Sângeorz Băi era suficient pentru exploatarea terenurilor arabile.

În ceea ce privește creșterea animalelor, aceasta depindea de suprafața pășunilor și fâneațelor. Pentru hrana animalelor, prin cosirea fâneațelor de la Sângeorz Băi, în anul 1870 s-au obținut 4.000 care de fân de 6 centenarii (1.344.000 kg), 400 care de otavă de 6 centenarii (134.400 kg) și 800 care de paie de 6 centenarii (268.800 kg)⁸. Animalele erau adaptate zonei de munte. Astfel, în anul 1895 la Sângeorz Băi existau 2.350 bovine. Dintre acestea 1.252 erau de rasă sură, 479 erau de rasă maghiar-ardeleană, 370 de rasă bălțată, 72 de rasă mocănească, iar 177 de alt colorit⁹.

¹ Adrian Onofreiu, *Districtul Năsăud (1861-1876)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010, p. 410.

² Idem, „Informațiile statistice – importantă bază de date pentru perioada Districtului Năsăud”, în Dan Lucian Vaida, Mirela Popa Andrei (redactori coordonatori), *Arhiva Someșană. Revistă de istorie și cultură*, seria a III-a, vol. XIII, Năsăud, 2014, p. 35.

³ Idem, *Districtul Năsăud (1861-1876)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010, p. 409.

⁴ Idem, „Informațiile statistice – importantă bază de date pentru perioada Districtului Năsăud”, în Dan Lucian Vaida, Mirela Popa Andrei (redactori coordonatori), *Arhiva Someșană. Revistă de istorie și cultură*, seria a III-a, vol. XIII, Năsăud, 2014, p. 35.

⁵ Traian Rotariu, *Recensământul agricol din 1895. Transilvania*, vol. II, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003, p. 141.

⁶ Adrian Onofreiu, *op. cit.*, pp. 34, 35.

⁷ Traian Rotariu, *op. cit.*, p. 140.

⁸ Adrian Onofreiu, *op. cit.*, p. 35.

⁹ Traian Rotariu, *op. cit.*, p. 142.

DORIN DOLOGA

Cele mai importante animale erau boii și caii, deoarece acestea erau animalele folosite la muncile agricole și la transportul lemnului. Vitele erau de asemenea importante, deoarece de la ele se obțineau laptele și carnea necesare hranei, iar în cazuri de extremă necesitate puteau fi folosite și ca animale de muncă. În anul 1895 la Sângeorz Băi existau 2.350 bovine, din care 1.097 boi și juncani (982 boi mai mari de 2 ani și 115 juncani mai mici de 2 ani), 190 tauri și tăurași (2 tauri mai mari de 3 ani și 188 tăurași mai mici de 3 ani) și 1.063 vaci și juninci (739 vaci mai mari de 2 ani și 324 juninci mai mici de 2 ani)¹.

În același an, 1895, la Sângeorz Băi existau 278 cabaline, din care 11 armăsari (1 armăsar mai mare de 3 ani și 10 armăsari mai mici de 3 ani), 174 cai (159 cai mai mari de 3 ani și 15 cai mai mici de 3 ani) și 93 iepe (77 iepe mai mari de 4 ani și 16 iepe mai mici de 4 ani). În afara acestora aici exista și un măgar².

În această perioadă munca boilor începe să fie înlocuită de cea a cailor. Boii erau animale mai puternice decât caii și cu ajutorul lor se efectuau lucrări agricole de calitate mai bună, dar caii erau mai rapizi, ziua lor de muncă era mai lungă, iar întreținerea lor mai puțin pretențioasă. La o muncă egală, boii erau mai scumpi decât caii cu circa 30 %. O agricultură tradițională, care folosea mai ales boii, începea să fie înlocuită de una capitalistă, care folosea caii.

Creșterea porcilor era importantă, aceștia constituind o sursă însemnată de carne, extrem de necesară în condițiile iernilor lungi și grele de la munte, așa cum erau cele de la Sângeorz Băi. De la oi se obținea lapte, carne și brânză pentru hrană și lână pentru haine și țesături. Întreținerea oilor era facilă, fiind animale puțin pretențioase în ceea ce privește hrana, iar mare parte din an puteau fi ținute la munte. Creșterea albinelor era importantă, deoarece mierea ținea locul zahărului de astăzi. Astfel, în anul 1895 la Sângeorz Băi existau 833 porcine, 8.284 ovine, 669 caprine, 2.141 păsări și 217 familii de albine³.

În ceea ce privește produsele animale, în anul 1870 la Sângeorz Băi s-au obținut 1.600 ferii a 8 cupe de lapte, 4.400 ferii de brânză și 7 centenarii de unt⁴. Dacă o ferie avea 16 litrii, un litru avea un kg și un sfert, iar un centenar avea 56 kg, înseamnă că aici s-au obținut 25.600 litrii de lapte, 88.000 kg de brânză și 392 kg de unt.

În această perioadă la Sângeorz Băi nu s-a înregistrat o producție agricolă destinată desfacerii, nici chiar după organizarea târgului săptămânal începând cu anul 1898, ceea ce indică faptul că aici nu a existat în această perioadă o economie de piață funcțională. Motivul acestei realități economice îl constituie faptul că aici nu existau terenurile agricole, uneltele și animalele care să permită o organizare a producției în sistem capitalist. În această perioadă există însă indicii ale apariției germenilor producției pentru piață. Creșterea suprafețelor cultivate și a producției de porumb este un semn evident al apariției producției destinate pieței. Locuitorii din Sângeorz Băi au înțeles faptul că producția de pe terenurile arabile era prea mică, iar eforturile prea mari. În consecință, activitatea agricolă a fost orientată spre cultivarea unor cereale și legume cu un randament mai ridicat (porumb, cartofi, varză), renunțându-se treptat la cultivarea grâului de primăvară, a orzului și secarei, care dădeau producții mici la hectar. Este vorba practic despre o adaptare la condițiile locale specifice. Porumbul era folosit pentru hrana oamenilor, dar și a animalelor. Pe lângă producția sporită de porumb și în legătură directă cu aceasta, accentul sporit pus pe creșterea animalelor, la Sângeorz Băi s-a înregistrat o producție sporită de legume și fructe, de articole ale industriei casnice, destinate, în parte, valorificării pe piața târgurilor. Astfel, din cei 10.000 coți de țesături de lână și 8.055 coți țesături de pânză realizate la Sângeorz Băi în anul 1870, s-au vândut 905 coți de țesături de lână (9,05 % din producția totală) și 1.290 coți de țesături de pânză (16,01 din întreaga producție), prețul total de vânzare fiind de 982 de florini⁵.

În ceea ce privește activitatea meșteșugărească, aceasta era mai mult decât modestă. Conse-

¹ *Ibidem*, p. 142.

² *Ibidem*, p. 143.

³ *Ibidem*, p. 143.

⁴ Adrian Onofreiu, *op. cit.*, p. 34.

⁵ *Ibidem*, p. 34.

UNELE ASPECTE ECONOMICE LA SÂNGEORZ-BĂI ÎN PERIOADA 1870-1895

cințele acestei stări de fapt erau resimțite în epocă. Astfel, în anul 1840, Comisia economică a Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud arăta că, în lipsa meseriașilor, grănicerii cumpără din alte părți, iar banii ies astfel din cercul Regimentului¹. Această situație este valabilă și astăzi.

În perioada 1870-1895 la Sângeorz Băi nu s-au semnalat măsuri de de stimulare a activităților meșteșugărești. Numărul meseriașilor era extrem de redus, aproape simbolic. Acest lucru însemna că marea majoritate a necesităților unei familii se realiza în cadrul gospodăriei proprii. Bărbații confecționau unelte, donițe, în timp ce femeile torceau, țeseau și croșetau.

În joagărele de la Sângeorz Băi, în anul 1870, s-au produs 4.000 de scânduri, 600 poște (scânduri groase), 2.000 de lețuri și 5.000 de dranițe (șindrile). Dintre acestea s-au vândut și s-au plutărit 2.000 de scânduri, 300 poște, 1.000 lețuri și 2.000 de dranițe, obținându-se suma de 1.190 de florini². Deși lemnul constituia o importantă resursă a localității Sângeorz Băi, acesta era slab valorificat. Acest lucru se datorează dezvoltării reduse a căilor de comunicație, drumuri și căi ferate. În lipsa drumurilor de acces, se exploatau doar pădurile aflate în marginea drumurilor. Din cauza lipsei drumurilor și căilor ferate, în ultima treime a secolului al XIX-lea în Transilvania încă se mai plutărea!

Creșterea nivelului de trai și a nivelului cultural este strâns legată de dezvoltarea activităților economice și comerciale. În zonele preponderent românești, așa cum era și cea de la Sângeorz Băi, autoritățile austriece apoi cele austro-ungare nu au manifestat interes pentru dezvoltarea economică și socială, pentru dezvoltarea culturală a populației. Românii au fost menținuți cu premeditare într-o anumită formă de primitivism.

Apariția elementelor economiei noi de piață, moderne, precum și persistența elementelor economiei tradiționale, de subzistență, au determinat în această perioadă o evoluție lentă a economiei la Sângeorz Băi. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește creșterea ponderii unor plante cu un randament superior și dezvoltarea creșterii animalelor. Agricultură și-a păstrat totodată un caracter arhaic, desfășurându-se în continuare în cadrul micilor gospodării țărănești, în primul rând pentru asigurarea necesităților de hrană ale locuitorilor și într-o măsură scăzută pentru valorificare prin vânzare, pe fondul unui interes redus manifestat de către autoritățile austriece, apoi cele austro-ungare, pentru dezvoltarea acestei zone românești și datorită unei înapoieri economice perpetuate în timp.

¹ Virgil Șotropa, *op. cit.*, p. 158.

² Adrian Onofreiu, *op. cit.*, p. 38.

CUNUNA

IUSTIN SOHORCA

Poate că nici un popor nu are atâtea obiceiuri frumoase și înălțătoare de inimi, ca poporul român.

Romanii, atât în veselie, cât și în întristare, se deosebesc de alte popoare prin obiceiurile lor, dovedind prin aceasta că sunt urmașii unui popor plin de veselie și iubitor de conveniri.

Romanii au ereditat¹ obiceiurile lor de la poporul roman, care aveau obiceiuri distinctive, pentru orice ocaziune, păstrându-le ca pe un tezaur scump și sfaț.

Așa, de exemplu, au la cununii, înmormântări, botezuri sau pe timpul lucrului, etc.

Un obicei frumos ce pare că în alte părți este neuzat de Români, este așa numita „Cunună”.

Cu acest obicei se obișnuiesc, cu deosebire Românii grăniceri de pe Valea Rodnei, în timpul secerișului.

Însemnătatea cununii nu este prejudiciu al poporului, ci o ajutorare împrumutată.

Îmi iau libertate a da publicității cursul acestui frumos obicei.

Un țăran, care are seceriș mult, cheamă, cu deosebire, fetele din sat, - vreo 20-25 - la cunună.

Tinerele și frumoasele fete, iubitoare de lucru și pentru a-și ajunge scopul principal al cununii - jocul, în ziua defiptă² de țăran, se adună la casa sa înaintea răsăririi soarelui și pleacă glumind și cântând la holdă.

Ajungând la holdă, se adună împrejurul unei fete și cântă cântecul frumos al cununii.

După ce au terminat cântarea, se înșiră una lângă alta în un șir lung, încep a seceră cu zel prin arșița soarelui, silindu-se fiecare a întrece și a lăsa pe vecina sa în urmă.

Când e la amiază, lasă seceratul și, adunându-se iarăși repetă cântecul, apoi se pun la mâncare în umbra unei căpiți de snopi.

Sfârșind mâncarea,, se despart în grupe mai mici și aleargă la un izvor din apropiere ca să-și astâmpere setea³.

Reîntorcându-se, unele glumind, altele cântând doine, iar altele povestind amicelor lor intime dorul inimii lor, se apucă cu mai mare zel și seceră „Zi de vară până-n seară”, așteptând cu dor, seara, timpul jocului la casa țăranului.

Când soarele își ascunde razele sale fierbinți după piscurile munților, harnicele secerătoare, se lasă de lucru dând isprăvită holda.

Acum e momentul hotărâtor. Fiecare așteaptă să fie aleasă purtătoare de cunună.

Aleasă fiind una, - se înțelege cea mai voinică, - se apucă de împletit spice, formând o cunună.

Așezând cununa pe capul celei alese, în formă de colac, pleacă către casă cântând.

Versurile folosite sunt diferite, parte ocazionale, parte de dor ș. a. Astfel de versuri folosite, numai la cunună, sunt și următoarele:

Așa-i rândul fetelor
Ca și rândul merelor,
Pană-s mere mărunțele
Stau rânduri pe crengurele;
Dacă prind a se mări,
Ele prind a se rări.

¹ Moștenit.

² Decisă, hotărâtă.

³ *Foaia Poporului*, Sibiu, Anul IX, 1901, nr. 27, p. 314.

IUSTIN SOHORCA

Secerat-au fetele
Holdă, ca păretele,
Fetele-au tot secerat,
Feciorii, clăi a-nșirat,
Așa-s clăile în rânduri
Ca cătanele în țuguri,
Așa-s clăile-nșirate
Ca cătanele-n parade.

Au pornit pe drum de piatră
De la holda secerată!
Haideți feciori, cu râu
Că li se uscă grâu!
Haideți feciori, cu apa
Că se uscă cununa!

E de însemnat, că venind către casă, seara, cântând aceste versuri, nu apucă a sfârși pe deplin niciunul, din cauză, că sunt întrerupte de către săteni care, auzind apropierea cununii, le ies spre întâmpinare cu cofele și donițele pline ou apă.

Stand ascunși în întunerec, așteaptă apropierea cununii, iar când cununa este în imediată apropiere - tiptil, neobservați se reped, aruncă apa cu dibăcie, făcând o învălmășeală de nu știi ce să alegi. Aici auzi țipete de spaimă și frică, colo râsetele sătenilor care se bucură de succesul lor, retrăgându-se încet spre casă.

Potolindu-se încâtva spaima, se recheamă, iar cununa își urmează drumul nesigur și plin de scene de felul acesta, pană, în fine, ajung ude, până la piele, la casa țaranului – proprietarul cununii.

Ajunși fiind, intră în casă în rând, așa ca purtătoarea cununii să fie la mijloc, suferind pentru ultima oară groaza de apă aruncată în față de către cei aflători înlăuntru.

Răzbind atacul, intră în casă, înconjură masa de trei ori cântând fără a se lua cununa de pe capul purtătoarei, apoi se așează la masă, așa ca cununa să fie în fruntea mesei.

După o odihnă de vreo câteva minute, fata care stă la cornul stâng al mesei, se ridică și ține așa numita „cuvântare” în numele tuturor. Ea este următoarea:

Bună seara gazdă mare,
Na-i ieșit cu plosc-afară
Înainte cununii!
Te-ai temut, că n-om veni!
Mai de mult am fi venit,
Dar ne-a fost grâu-ncâlcit,
Și cu apă ne-au stropit;
Mai de mult am fi plecat
Dar ne-a fost grâul călcat,
Și cu apă ne-au udat!
D-voastră v-ați lăudat:
C-aveți curți, mândre, de piatră,
Batăr Frâncii¹ cai să-și bată
Înlontru² să nu străbată;
Noi cu Frâncii ne-am bătut,
Și-nlontru-am străbătut.
D-voastră v-ați lăudat:
C-aveți un voinic frumos,

¹ Este vorba de francezii din armata lui Napoleon care s-au luptat cu grănicerii nășăudeni.

² Înăuntru.

CUNUNA

Ca din o șcățulă¹ scos;
Dar voinicul nu-i acasă,
Că grâu roș i-ați măsurat
Și la moară l-ați mânat.
Dar morarul nu-i acasă,
Că-i dus în pădure
Să pască căpșune și mure,
Morărița, meșterița, a dat poc,
Și-a venit moara la loc,
A turnat grâu roș în coș,
Din coș a căzut în piatră
Și din piatră în covată:
Trei tărățe și-o fărină²
Pân-a fost covata plină
Și-a dus-o acasă
Și o-a dat la jupâneasă.
A cernut-o prin o sită deasă
De mătasă.
A făcut un colac frumos
Scrisă-i fața lui Christos.
Dar rupeți colacu-n două,
Jumătate ni-l dați nouă!
Ba rupeți colacu-n tri³
C-așa zău ni-ți mai ghici!
Trecui valea și o punte
Pân' la o gazdă de frunte,
Trecui puntea și o vale
Până la o gazdă mare:
C-are plug cu patru boi
Și pogonici câte doi,
Și-un lădoi cu taleri, noi,
Și ne dați și nouă doi.
Unu mie, pentru minciună,
Unu la fată, pentru cunună.
Crească-ți podina⁴ cât casa
Și vravul⁵ cât masa!
Din un spic iau un otic⁶,
Din o mână-o mierță⁷ plină.
Fii gazdă cu voie bună
P-asta mândră de cunună!
Noi cununa nu ți-om da,
Pân' plosca⁸ nu-ți arăta,
Și-un voinic frumos ni-ți da,

¹ Cutie.

² Făină.

³ Trei.

⁴ Bază, temelie.

⁵ Grămada de grâu în acest caz.

⁶ Răzuitor, răzuș.

⁷ Măsură de capacitate pentru cereale, a cărei mărime (variind după timp și loc) e aproximativ de 20-25 de litri.

⁸ Vas din lemn sau lut de ținut rachiu ori vin.

IUSTIN SOHORCA

Ce cununa ne-a lua
Și-n gură ne-a săruta,
Dar nu-l dați de la ușă
Să fie cu gușă,
Nici de la vatră
Cu gura căscată,
Nici de la pat
Să fie colțat¹,
Ni-l dați de la masă,
Că ni e copila aleasă!
Hai voinice și o ia,
Că copila-i tinerea,
Și cununa e cam grea
Și nu o poate ținea!

După sfârșirea acestei cuvântări, un fecior care e destinat mai dinainte spre acest scop, înaintează spre masă până în fașa purtătoarei de cunună.

Când a ajuns feciorul aici, purtătoarea cununii se ridică, iar feciorul, sărutându-o, îi ia cununa de pe cap și, scuturându-o deasupra mesei, o predă gazdei. După cele întâmplare, primesc câte un pahar de băutură, după care merg să schimbe veșmintele cele ude. Reîntorcându-se, sunt poftite la masă. La începutul cinei, fata care a ținut cuvântarea, se ridică cu un pahar de băutură și închină gazdei următoarele:

Să trăiești gazdă, găzdiță!
Eu-ți închin, o copiliță,
Cu mâneci albe, pestriță.
Eu îți închin cu acest pahar,
Dumnezeu cu mare dar;
Cel ce înflorește florile,
Și pornește vânturile,
Și uscă fânul cu soare
Grâu-l coace cu răcoare
Viață bună d-tale!

După cină urmează jocul cel mult dorit, care durează 2-3 ore. Iar la sfârșitul jocului, urând gazdei noroc, se duc fiecare la casele lor².

¹ Cu dantură diformă.

² *Foaia Poporului*, Sibiu, Anul IX, 1901, nr. 28, pp. 326-328.

EXECUTĂRI DE LUCRĂRI PUBLICE CU AJUTORUL PRESTAȚIEI ÎN COMUNA SÂNGEORZ-BĂI

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Un loc aparte în politică interbelică a fost apariția mișcării legionare. Ei sunt autorii celei mai eficiente formă de propagandă pe care au promovat-o între anii 1934-1937, organizarea taberelor de muncă. Acest partid a ales să facă un alt fel de propagandă. Nu publica ziare și nu făcea propagandă, în adevăratul sens al cuvântului, încercând să se diferențieze de celelalte partide care „activau” doar oratoric. Considerau „tabăra” o cetate, o școală și o mănăstire. Cei care participau la asemenea tabere primeau o diplomă în care era menționat locul și timpul cât a muncit fiecare, cum s-a comportat și ce aptitudini are ca muncitor și comandant. Pe tot cuprinsul țării, între anii 1933-1937, au fost presărate tabere de muncă voluntară ale Partidului „Totul pentru țară”, care reparau podurile din sate, drumuri și biserici, construiau stăvilare, săpau fântâni și lucrau pentru solidaritatea colectivă și națională. Nici un alt partid nu a putut egala dinamismul, mistica, sloganurile și propaganda Gărzii de Fier din această perioadă¹. Pe fondul acestei propagande au fost elaborate legi, ordonanțe, regulamente privind organizarea unor asemenea tabere. Un astfel de exemplu este și elaborarea de regulamente privind prestațiunile publice care trebuiau să le execute locuitorii comunelor din țară. Administrația locală a elaborat un astfel de regulament pentru executarea de lucrări publice comunale pe întregul cuprins al comunei Sângeorz-Băi cu ajutorul prestației în natură de către locuitorii comunei.

Articolul I prevedea că acest regulament s-a întocmit conform Legii administrative care era în vigoare la acea vreme. Aceasta dădea voie comunelor a declara obligatorii pentru locuitorii săi îndeplinirea anumitor servicii excepționale, necesare, edilitare și de folos obștesc pe temeiul unei hotărâri luate de o comisie interimară sau a consiliului local luată de majoritatea a 2/3 din membrii săi.

Regulamentul obliga pe toți locuitorii comunei Sângeorz-Băi, de la vârsta de 18 ani împliniți și până la 65 de ani împliniți, pentru toate cazurile care nu se percep taxe și erau necesare, urgente care prezentau un interes obștesc utilitar, precum și în cazuri de calamitate, ca incendii, surpări și alunecări de teren și stânci în orice loc sau în albia râurilor, în caz de schimbarea cursului apelor de pe hotarul comunei din cauze fortuite, ruperi de drumuri, șosele și străzi impracticabile sau în parte impracticabile. Fiecare locuitor trebuia să execute anual 10 zile de lucru cu palma, iar cei cu care și căruțe câte 6 zile de fiecare pereche de vite de jug (boi, bivoli sau cai), cei cu un cal 4 zile².

Erau scutiți de prestație:

- a) Funcționarii statului, județului și comunei.
- b) Preoții și funcționarii bisericești.
- c) Invalizii și văduvele de război.
- d) Orfanii de război până la vârsta de 21 ani împliniți (art. II)³.

Cu respectarea prevederilor articolul 1 erau obligați și posesorii de proprietăți și vile chiar dacă nu locuiau în timpul anului în comună (art. III)⁴.

Proprietarii de terenuri mlăștinoase, bălți, râuri și pâraie stătătoare pe teritoriul comunei erau obligați a le asana, fie prin secare, fie prin ridicarea nivelului apelor cu drenare, îndiguire, fie prin adâncire.

¹ Sorin Oane, *Forme de propagandă legionară după asasinarea lui I. G. Duca*, în „Historia” (<https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/forme-de-propaganda-legionara-dupa-asasinarea-lui-i-g-duca>).

² *Buletinul Oficial al județului Năsăud*, Bistrița, Anul XXXV, 1937, nr. 30, pp. 91-92..

³ *Idem*, p. 92.

⁴ *Ibidem*.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Pentru îndiguirea și drenarea Văii Borcutului s-a fixat ca termen de drenare, regularizarea cursului și îndiguire data de 1 septembrie 1937. Partea albiei care era proprietatea comunei s-a hotărât ca să se facă de către comună prin ajutorul prestației în natură în condițiile regulamentul elaborat și aprobat.

Dacă proprietarii nu executau lucrările conform termenului fixat, lucrările erau executate de administrația locală în contul acestor proprietari, încasarea contravalorii lucrărilor urmau a fi făcute conform Legii de urmărire a veniturilor locale.

Executarea lucrărilor enumerate mai sus cădeau în sarcina proprietarilor albiilor, malurilor sau terenurilor respective, fiind obligați să înceapă lucrările de asanare, să le execute și să le termine în condițiile fixate pentru fiecare caz în parte printr-o simplă ordonanță (art. IV)¹.

De interes obștesc imediat au fost declarate îndiguirea Văii Borcutului și pavarea străzii „Dumitr Juca”, porțiunea de șosea ce trecea prin fața primăriei, de la intrarea în comună și până la ieșirea din comună, precum și drumul de la șosea până la gară (art. V)².

Prestația trebuia să se execute la ordinul primarului sau înlocuitorul acestuia, pe baza unui tablou afișat la primăria comunală. Era adus la cunoștința tuturor prin bătaie de tobă și la domiciliu. Tabloul era întocmit și afișat în luna ianuarie a fiecărui an, cu excepția anului când a intrat în vigoare regulamentul, fiind obligatoriu de la data afișării (art. VI)³.

Prestația era obligatorie și executorie din momentul aducerii la cunoștință celui obligat a o face. Pentru cei care, din cauze bine motivate și constatate, serviciul în natură se putea răscumpăra:

- pentru fiecare zi cu palma 50 de lei
- 150 lei ziua pentru un car cu 2 vite
- 100 lei ziua pentru un car cu o vită (art. VII)⁴.

Nerespectarea prestație era urmărită, în baza Legii de urmărire a veniturilor locale, de către casierul comunal și primarul comunal sau înlocuitorul său (art. VIII)⁵.

În caz de insolabilitate a pălmașilor sau de refuz de executarea prestației, prețul zilelor cu palma era transformat în închisoare printr-o ordonanță dată de primarul comunei, socotindu-se pentru o zi suma de 50 lei (art. IX)⁶.

Regulamentul s-a aprobat de comisia interimară a comunei la data de 10 septembrie 1936 fiind adoptat cu majoritate de voturi. Președinte de ședință a fost Alexandru Haliță⁷.

Am tot auzit despre abuzul muncii patriotice (sau al muncii voluntare) instituit de regimul comunist. Trebuie ca să se știe că munca patriotică nu este creație comunistă (cu toate păcatele lor de neiertat), ci una legionară.

¹ *Ibidem.*

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem.*

SFINȚIREA BISERICII ORTODOXE DIN SÂNGEORZ-BĂI

Duminică s-a făcut cu deosebită solemnitate sfințirea bisericii ortodoxe din stațiunea barneoclimaterică din Sângeorz-Băi, județul Năsăud, de către Episcopul Nicolae Colan al Clujului.

Noua biserică s-a ridicat prin sârguința și zelul harnicului preot și profesor Ion Bunea din Năsăud, din contribuția credincioșilor și a vizitatorilor străini ai stațiunii. O podoabă a bisericii o formează catapeteasma care a fost executată după planurile d-lui Constantin Mihăilescu, director la gimnaziul industrial din Prundu Bârgăului, un mare maestru în arta românească și bisericească.

În vederea sfințirii bisericii, Episcopul Nicolae Colan a venit sâmbătă în orașelul Năsăud, unde a făcut un mic popas ca să viziteze capela ortodoxă, muzeul și arhiva someșană, unde înaltul ierarh a rămas foarte surprins de cele văzute.

Duminică, apoi P. S. Sa, Episcopul Nicolae, însoțit de d-l protopop Victor Mureșan din Bistrița, d-l inspector inginer silvic Constantin Tipa și familia, d-l inginer Constantin Dan și Octavian Gavriluț, secretarul plasei Șieu, a plecat spre Sângeorz-Băi, fiind primit de toți vizitatorii din stațiune, de locuitorii comunei și de numeroși credincioși din împrejurimi. Pe drum, până la Sângeorz, i s-a făcut o frumoasă primire la Rebrisoara de către întreaga populație a comunei în frunte cu preoții Irini și Mihalcă (greco-catolici, s. n.) și cu ceilalți conducători ai satului, apoi la Nepos unde l-a întâmpinat d-l protopop Gh. Moldovan (greco-catolic, s. n.), împreună cu credincioșii, la Feldru, unde a fost întâmpinat în fața bisericii de populația acestei comune, iar preotul local d-l Mititean (greco-catolic, s. n.) a rostit o frumoasă cuvântare și, în sfârșit, în comuna Ilva Mică unde i-a ieșit întru întâmpinare cu sătenii preotul Vasile Russu (greco-catolic, s. n.).

În comuna Sângeorz-Băi, unde a fost ridicată o măreață poartă de triumf, înaltul oaspe și suita a fost salutată de pretorul plasei, d-l Emil Dumitru, de primarul comunei, d-l Emanoil Cristorean și de d-l protopop unit Aurel Chintăuan (greco-catolic, s. n.).

La intrarea în curtea bisericii, care se găsește situată în apropierea băilor „Hebe”, un ținut cu mult farmec și pitoresc, înaltul ierarh a fost primit de numeroși preoți îmbrăcați în odăjdii, iar preotul local d-l Ion Bunea, cu Crucea și Evanghelia în mână i-a urat bun soset.

Corul Reuniunii femeilor ortodoxe române din Mijlocenii Bârgăului, sub conducerea preotului Augustin Pop, a cântat „Pe stăpânul și Arhiereul”.

Printre cei care au ținut să ia parte la actul sfințirii, notăm pe domnii: senator Laurențiu Oanea, senator Anastasiu Bejan, Constantin Mihăilescu - directorul gimnaziului industrial din Prundu Bârgăului, Petrașcu - profesor la Academia teologică din Cluj, Andrei Buzduc - profesor de teologie, Dr. Tudor Dan - fost deputat, maior Traian Cozma - comandantul legiunii de jandarmi din Bistrița, Iustin Sohorca - directorul băilor, Dr. Lazăr - decanul baroului din Bistrița, prof. Stelea, inspector inginer silvic Costantin Tipa cu doamna, inginer Alexandru Dan, prof. Anton Domide, părintele profesor Constantin Flămând din Bistrița, Dr. Monda, farmacist Anton Vlad, pretor Emil Dumitru, notar Friederic Artz, Dr. Login cu doamna, Dr. Oana cu doamna, Octavian Gavriluț - secretarul plasei Șieu, învățător Sabin Sohorca, învățător director Teodor Ușieriu cu doamna, Dr. Sebastian Stanca și Dr. Vasile Sava - consilieri ai Episcopiei din Cluj, protopopii Alexandru Baba, Victor Mureșan - Bistrița și protopop Spănu din Coșna, preoții: Teodor Ciuruș - Caila, Grigore Măgherușan și Ion Bunea - Năsăud, Ioan Buzduc, Nicolae Cristea, Augustin Pop, Ioan Suci, Adrian Flămând, Simion Purcelean, Vasile Neacșu, Ioan Oniga, Mihai Georgiu, diaconul A. Scurtu, etc.

Slujba sfințirii s-a făcut afară în fața bisericii și a fost oficiată de episcopul Nicolae Colan, asistat de consilierii eparhiali Dr. Sebastian Stanca, Dr. Vasile Sava, înconjurați de soborul de preoți protopopii Alexandru Baba, Victor Mureșan, Spănu și de preoții Teodor Ciuruș, Grigore Măgherușan, Ioan Buzduc, Nicolae Cristea, Ioan Suci, Adrian Flămând, Simion Purcelean, Vasile Neacșu, Ioan Oniga, Mihai Georgiu și diaconul A. Scurtu.

SFINȚIREA BISERICII ORTODOXE DIN SÂNGEORZ-BĂI

Terminându-se actul sfințirii, înaltul ierarh înconjurat de soborul de preoți și asistență, a intrat în biserică, unde s-a oficiat slujba religioasă.

Răspunsurile au fost date de corul Reuniunii femeilor ortodoxe române din comuna Mijlocenii Bârgăului, sub conducerea preotului Augustin Pop.

După serviciul divin, episcopul Nicolae Colan a rostit în curtea bisericii o frumoasă și înălțătoare predică despre credință, îndemnând pe credincioși să cerceteze cât mai des locașul lui Dumnezeu, care este singurul ce poate să aline suferințele sufletești.

A urmat, apoi, miruirea credincioșilor.

De la biserică, înaltul ierarh a fost condus la restaurantul „Hebe”, unde a avut loc o masă comună. La plecare, corul a intonat „Pe stăpânul”.

După terminarea solemnității, a avut loc un banchet de 120 tacâmurri.

Primul care a vorbit a fost Episcopul Nicolae Colan, toastând în sănătatea Regelui Carol al II-lea.

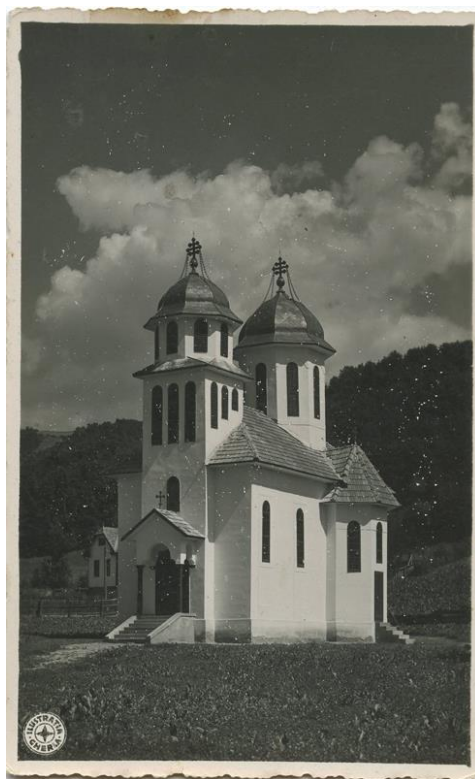
A luat apoi cuvântul d-l protopop Victor Mureșan din Bistrița și Ion Bunea, preot în Năsăud, aducând mulțumiri tuturor acelor care au contribuit cu obolul lor la ridicarea sfântului locaș.

Domnul senator Laurențiu Oanea, greco-catolic, a cerut să nu mai fie între cele două biserici românești ură și vrajbă.

Au mai vorbit apoi d-l Petrașcu – profesor la Academia Teologică din Cluj, prof. Anton Domide și doamna preoteasă și învățătoare Pop din comuna Mijlocenii Bârgăului.

La ora 4, după amiază, înaltul ierarh a plecat spre Reghin, în comuna Gurghiu, din județul Mureș.

Seara, la orele 9, corul Reuniunii femeilor ortodoxe române din Mijlocenii Bârgăului, sub conducerea preotului Augustin Pop, a dat un concert foarte reușit, executând ,ai multe cântări cu caracter religios-național și patriotic, după care a urmat dans și s-a petrecut până în zorii zilei¹.

¹ *Curentul*, București, 1937 (23 iulie), p. 8.

DOI PRIETENI

TEODOR CÂMPAN¹

M-am întors acasă din modestul meu refugiu situat în Munții Apuseni, lăsând acolo o vreme de basm străjuită de molcomele culmi încă încărunțite cu omăt pur care cocheta cu soarele grăbit spre amurg, sfidându-i razele neputincioase. Clujul m-a primit posac și pesimist, învăluit într-o ceață densă, londoneză, trebuind să-l străbat dinspre apus spre răsărit, șofajul devenind o povară.

Acasă era pustiu și liniște. Tristeți profunde de pensionar mi-au adâncit ridurile senectuții și pesimismul când am citit cifrele de pe lista cu cheltuielile comune și din facturile de energie electrică și de telefon. Cred că pentru prima dată în viață mi-am șoptit în gând: "Dacă Cluj ți-a trebuit, acum descurcă-te"...

Toate tristețile s-au șters încă în clipa-n care am găsit în cutia poștală un plic de mărime mijlocie, adresat cu un scris ordonat și frumos - cum rar se mai întâlnește astăzi -, pe care încercam să-l redescopăr și să-l localizez în timp cu tot cu autor. Cum nu prea scriu și în consecință nici nu prea primesc scrisori, mi-am pus cu emotivă grabă ochelarii să descopăr taina. Sincer să fiu, nu mă mai așteptam la un răspuns după o bună pauză de tăcere pe care abia acum o înțeleg, o accept și-i cer iertare neodihnitului și neobositului meu Prieten, profesorului și directorului Muzeului și revistei „Cuibul visurilor” din Maieru, Sever Urșa, căruia i-am dat binețe în gând, îmbrățișându-l, bucurându-mă nespuse de cele câteva rânduri pe care mi le-a scris. Prieteniei D-sale mi s-a alăturat și revista cu nr. 1 (50) din ianuarie 2002 pe care am lecturat-o cu aviditate, reînviind în mine preocupări similare din anii 1965-1978 la Sângeorz-Băi, unde-am ucenicit într-ale dascăliei. Acum nu mai sunt singur, îi am alături pe cei doi prieteni: profesorul Sever Urșa și revista „Cuibul Visurilor”, îi am și-i simt alături, ei mă fac să renasc din propria-mi cenușă ca pasărea Phoenix.

Cu plăcute aduceri aminte descopăr nume prestigioase ale unor foști elevi ai Liceului Teoretic „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi, originari din Maieru, care cu har și talent semnează articole de o profundă simțire și sensibilitate în revista „Cuibul Visurilor”, și care, cu respect și considerație față de cei ce i-au educat, își împărtășesc neuitatele trăiri despre locurile natale. Mă-ncearcă un simțământ de regret că nu mă pot număra printre ei la propriu, dar și un licăr de modestă mândrie că am conviețuit alături de ei la Sângeorz-Băi, recunoscând totodată că l-am avut ca model de DASCĂL și OM pe profesorul Sever Urșa.

Păstrez cu sfințenie un petec de hârtie, îngălbenită de trecerea anilor, de pe vremea primelor amenajări muzeale la Maieru datorate profesorului Sever Urșa, expediat de Domnia-sa în urma unei vizite pe care am făcut-o la Muzeul din Maieru cu clasa la care eram atunci diriginte. Conținutul acestui text vorbește-n timp ca o probă zdrobitoare împotriva celor care au pus vreodată la îndoială calitățile de OM și DASCĂL ale D-lui Sever Urșa:

"Stimate colegule Câmpan,

Abia am primit banii - cu ceva peste 75 lei - și mă grăbesc să găsesc pe cineva în gară spre a vă restitui 75 bilete a câte un leu (deci 2 elevi la un bilet) - n-am de 0,50 lei.

Nu știu dacă te vor mai prinde la timp, elevii, mi se pare, pleacă azi (sau mâine) și n-aș fi dorit pentru nimic în lume să plece cu gândul că mi-am însușit personal câte 50 bănuți ai lor. Vă rog să faceți totul spre a mă feri de o astfel de judecată...

Maieru, 30 XII 1971 Sever Urșa”.

¹ *Cuibul Visurilor*, Maieru, Anul VII, 2002, nr. 4(35), p. 5.

TEODOR CÂMPAN

Acea vizită și nu numai, cred a pecetluit prietenia dintre noi, bazată nu pe interese meschine, ci pe preocupări serioase comune, corectitudinea și, nu în ultimul rând, afecțiunea. Tot atunci a fost un moment decisiv în hotărârea mea (ideea mă preocupa mai demult) de a realiza la Sângeorz-Băi un muzeu cu profil etnografic. M-a încurajat apoi în hotărârea mea regretatul ilustru învățător, care era și director-adjunct la Școala generală Sângeorz-Băi, Ursa Anton, care a fost și primul donator, dimpreună cu țăranul plugar Alexi Flore. Ideea mea a prins contur, am realizat și eu un muzeu la Sângeorz-Băi dar, din păcate, nu-și mai aduce nimeni aminte de întemeietorul acestuia. Mărturie stau cei 24 de ani-tăcere de când am părăsit meleagurile Sângeorzului, fortuit de valorile vieții... Am însă datoria morală să mai amintesc trei nume care - în cei 14 ani de trudnicie împreună cu soția mea pentru a realiza acest muzeu - m-au ajutat, prin puterea lor de decizie, să-mi pună la dispoziție spații pentru expunerea obiectelor muzeale: profesorul Titus Pop, fost director al Liceului Teoretic din Sângeorz-Băi, Traian Istrate, ilustru învățător, de o conștiinciozitate și o meticulozitate rar întâlnite, fost primar al orașului; Gheorghe Șanta, fost primar al Sângeorzului, un om deosebit de receptiv la fenomenul cultural, dar nu numai. Deși nu era localnic, lui i se datorează prima „întâlnire a fiilor orașului” (eu nu știu să mai fi fost o alta), în programul căreia a fost inclusă și vizitarea muzeului...

La un an după plecarea mea din Sângeorz-Băi, elaborându-mi lucrarea pentru obținerea gradului didactic I, în care am inclus și un capitol despre muzeu, i-am solicitat d-lui Șanta Gheorghe să o citească și să facă o foarte scurtă apreciere pe care urma să o includ în lucrare. Nu cu puțină strângere de inimă, spre a nu fi acuzat de făloșenie sau de falsă modestie am extras câteva citate datate 7 iulie 1979:

„Loialitatea profesorului Teodor Câmpan față de Sângeorz-Băi se manifestă cu toată forța sensibilității sale în activitatea deosebită depusă nu numai în realizarea exemplară a sarcinilor proprii, ci mai ales în strădaniile și rezultatele obținute în studierea cu atenție a vieții social-economice a stăpânilor dintotdeauna ai acestui pământ.” ... „Dacă astăzi orașul Sângeorz-Băi se înscrie printre localitățile țării care au lăcașuri muzeistice, aceasta se datorează în cea mai mare parte perseverenței profesorului Teodor Câmpan și a grupului de înflăcărați colaboratori, pe care i-a strâns în jurul său și împreună cu care au adunat un material deosebit de bogat - unele unicate – și care altfel ar fi rămas multă vreme nevalorificate, sau definitiv pierdute”... „Teodor Câmpan are meritul de a se fi angajat cu hotărâre în realizarea unui mai vechi deziderat... de valorificare și păstrare a tot ce este prețios și progresist din îndelungata și zbuciumata istorie a poporului român. Strădaniile lui s-a materializat în înființarea și organizarea muzeului din Sângeorz-Băi, unde anual, cei peste șaiszeci de mii de oaspeți ai orașului au posibilitatea să cunoască viața populației din această zonă, din cele mai vechi timpuri până astăzi, și în toată complexitatea ei, cum au trăit și muncit, bucuriile și necazurile lor, momente de biruință și ceasurile de restriște, modul cum s-au gospodărit și cum au luptat pentru libertate și dreptate socială, cum și-au păstrat limba, obiceiurile și portul”...

În anii-tăcere la care mă refeream mai înainte m-au consolată și mă mai consolează câteva cugetări ale neegalatului nostru istoric Nicolae Iorga: „Amintirea suferințelor tale păstrează-o bine; e comoara cea mai scump plătită”; „Copiii învață bunătatea de la natură, iar răutatea de la oameni”; „Orice lucrare aduce greșeli: greșelile sunt un îndemn spre a face mai bine; vine o zi când lucrătorul moare zdrobit, dar lumii i-a folosit și munca lui și durerile care au adus o muncă nouă”; „Unde se lucrează, e și de măturat; sunt oameni care fac numai atât”; „Pe înălțimi ai numai căldura pe care o duci cu tine”; „Câinii care latră cred că trăsura n-are alt motiv să meargă înainte decât frica de dânșii. Li se pare fugă ce e numai urmarea drumului”; „Vine o vreme când lacrimile cad înăuntru și ard”.

M-am confesat fără opreliști celor doi prieteni dragi care mi-au intrat în casă, ca și cum aș fi fost să stau cu ei la ceas de taină, cu gândul și speranța că-mi vor fi alături în împărțășirea unor alte aduceri-aminte despre meleagurile pe care nu de foarte mult timp a trăit și ucenicit scriitorul Liviu Rebreanu.

Cu prietenie, pentru toți truditarii care într-un fel sau altul contribuie la apariția valoroasei reviste „Cuibul Visurilor”.

DIN GRANIȚĂ

FAMILII DE PREOȚI DIN ȚARA NĂSĂUDULUI - FAMILIA ANTON DIN NĂSĂUD -

DR. ELISABETA SCURTU

Una dintre cele mai prestigioase și interesante familii a fost a protopopului Atanasie Anton din Năsăud, descendența sa generând un arbore genealogic stufos, ale cărui ramuri s-au remarcat mai ales în domeniul bisericesc și militar. Primul preocupat de istoria acestei familii a fost cărturarul Ștefan Buzilă, care ne-a lăsat un studiu bine documentat, fiind citat și utilizat apoi de mai mulți istorici și cercetători.

Atanasie Anton s-a născut în 1689 și a decedat în 1760, în Năsăud¹. A fost paroh al Năsăudului, protopop și arhidiacon, slujind și în Bistrița. A fost frate cu preoții Pinteș și Arsenț². Preotul Pinteș a avut trei feciori: George, preot în Năsăud, Petru și Tănase, iar fratele său, preotul Arsenț a avut doi feciori: Vasile și Maței³. Atanasie Anton a avut opt copii: Onișor, Maria, Sofia, Cincuța, Dumitru și încă trei fete al căror nume nu este cunoscut, una căsătorită Istrate, una Hanț și ultima Lazăr⁴.

De aici, încercăm să ne axăm pe fiecare vârstă preoțesc.

Onișor, căsătorit cu Maria Dănilă, a fost curator bisericesc în Năsăud. A avut trei copii: Ioan, Vasele și Dumitru, iar o parte din urmașii lor s-au remarcat în domeniul militar. Ultimul fecior a fost căsătorit cu Nastasia Anton, vară primară, fiica preotului Dumitru Anton⁵. Dintre ceilalți copii ai protopopului Atanasie ne reține atenția Sofia, căsătorită în Leșu cu preotul Dănilă Mălai⁶, Dumitru și o fată căsătorită în familia Lazăr.

Nu insistăm asupra urmașilor Sofiei, căsătorită cu preotul Dănilă Mălai din Leșu, pentru că i-am prezentat genealogia în altă parte și vom prezenta descendenții lui Dumitru și a fetei măritată în familia Lazăr.

Revenind la familia protopopului Atanasie din Năsăud, amintim că dintre fiii acestuia, Dumitru Anton a fost paroh în Năsăud și catihet la Școala Normală din Năsăud. Alături de soția sa Ana, a avut pe Maței și Ionică⁷. Preoteasa Ana a murit în 15 ianuarie 1836, la 62 de ani, de boală de gută⁸.

Dintre ultimele trei fete ale protopopului năsăudean, ale căror nume nu ne este cunoscut, ultima a fost căsătorită în familia Lazăr, iar fiul său George, a fost tatăl parohului Ioan Lazăr din Năsăud. Ioan Lazăr a fost căsătorit cu Maria Mureșianu, fiica preotului Ioan Mureșianu din Rebrîșoara. Profitând de această alianță, amintim în treacăt câteva repere genealogice și despre Ioan Mureșianu. În tinerețe s-a îndreptat spre o carieră militară, fiind hirotontit apoi ca preot și numit în Rebrîșoara pe vremea parohului Natu Pop, căruia i-a fost capelan. A fost căsătorit cu Anastasia Făgărășeanu din Șintereag, descendentă dintr-un neam de preoți⁹. A murit, în 11 februarie 1841, după o suferință îndelungată¹⁰. A avut doi copii, Iacob și Maria. Iacob s-a născut în 28 noiembrie 1812, a urmat studiile elementare la Năsăud, gimnaziul la Blaj și apoi teologia, absolvind în 1837¹¹. Nu s-a întors însă după

¹Ștefan Buzilă, *Familia grănicerească Anton*, în AS, nr. 11, Năsăud, 1929, p. 45.

²*Ibidem*, p. 55.

³*Ibidem*, p. 56.

⁴*Ibidem*, p. 46.

⁵*Ibidem*, p. 54.

⁶*Ibidem*.

⁷*Ibidem*, p. 55.

⁸ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 778, f. 82.

⁹Iuliu Moșil, *Iacob Mureșianu*, în AS, nr. 21, Năsăud, 1937, pp. 642-665.

¹⁰Ștefan Buzilă, *Documente bisericești*, în AS, nr. 18, Năsăud, 1936, p. 420.

¹¹Iuliu Moșil, *loc. cit.*

DR. ELISABETA SCURTU

terminarea studiilor pe plaiurile natale, ci a rămas la Brașov, lucrând ca dascăl și publicist. Maria, născută în 1813, s-a căsătorit cu preotul Ioan Lazăr din Năsăud, născut în 1803, iar cei doi au avut mai mulți copii: Maria, iar în 1832 s-a născut Nastasia - care a murit după cinci ani de viață¹; în 19 iunie 1835 s-a născut Feronia²; în 4 martie 1837 s-a născut Dimitrie³; în 27 octombrie 1838 s-a născut Ioan⁴; în 29 martie 1841 s-a născut Nastasia⁵; în 1843 s-a născut Iacob, care a murit un an mai târziu din cauza unei boli la pânțele⁶; în 23 octombrie 1844 s-a născut Nastasia⁷; în 10 august 1845 s-a născut Ludovica⁸ decedată la doi ani de cori⁹; în 1 iulie 1847 s-a născut o altă fată numită tot Ludovica¹⁰; în 22 iunie 1849 s-a născut Rafila¹¹.

Matricolele amintesc despre alianțele matrimoniale ori despre soarta unora dintre copiii preotului Ioan Lazăr. În 19 octombrie 1849, Maria s-a măritat cu Todor Ionasch, strajămaster¹², iar în 9 august 1863, Leon Pavelia din Salva, teolog absolut în vârstă de 25 de ani s-a căsătorit cu Ludovica, tânăra fiind în vârstă de 18 ani¹³. Cei doi au avut de asemenea o familie numeroasă: în 8 octombrie 1864 li s-a născut Valeria¹⁴, în 30 octombrie 1865 s-a născut Paulina¹⁵, în 16 ianuarie 1867 s-a născut Aurelia decedată în același an¹⁶, în 1 februarie 1868 s-a născut Sabina¹⁷, în 23 ianuarie 1870 s-a născut Elena¹⁸, în 22 februarie 1871 s-a născut Leon¹⁹, în 26 februarie 1873 s-a născut Claudia²⁰, în 20 august 1874 s-a născut Maria²¹, în 10 septembrie 1876 s-a născut Rafila²², iar în 1 octombrie 1880 s-a născut Nastasia²³.

În 13 mai 1866, Maxim Pop, preot la gimnaziu în vârstă de 28 de ani, s-a căsătorit cu Rachila Lazăr, de 16 ani, fiica preotului Ioan Lazăr²⁴. Au avut urmași pe: Aureliu născut în 25 ianuarie 1867²⁵, decedat din păcate la doar șase luni de viață²⁶, în 6 iunie 1870 s-a născut Laura²⁷ și ea decedată după doi ani de viață²⁸, Macedon născut în 20 martie 1872²⁹, în 6 ianuarie 1874 s-a născut Maxim Alexandru³⁰, în 14 septembrie 1878 s-a născut Maxim³¹, în 25 iulie 1883 s-a născut Anhidim¹, iar în

¹ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 778, f. 84 v.

²*Ibidem*, dosar 776, f. 41.

³*Ibidem*, f. 44 v.

⁴*Ibidem*, f. 47.

⁵*Ibidem*, f. 50.

⁶*Ibidem*, dosar 778, f. 95.

⁷*Ibidem*, dosar 776, f. 54 v.

⁸*Ibidem*, f. 56.

⁹*Ibidem*, dosar 778, f. 98.

¹⁰*Ibidem*, dosar 776, f. 59.

¹¹*Ibidem*, f. 62 v.

¹²ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 780, f. 31.

¹³*Ibidem*, registrul 782, ff. 14-15.

¹⁴*Ibidem*, registrul 778, f. 12 v.

¹⁵*Ibidem*, f. 15.

¹⁶*Ibidem*, f. 17 v.

¹⁷*Ibidem*, f. 21.

¹⁸*Ibidem*, f. 24.

¹⁹*Ibidem*, f. 26.

²⁰*Ibidem*, registrul 779, ff. 40-41.

²¹*Ibidem*, ff. 49-50.

²²*Ibidem*, ff. 62-63.

²³*Ibidem*, registrul 778, f. 32.

²⁴*Ibidem*, registrul 780, f. 77.

²⁵*Ibidem*, registrul 777, ff. 80-81.

²⁶*Ibidem*, registrul 778, ff. 133 v.

²⁷*Ibidem*, f. 25.

²⁸*Ibidem*, registrul 784, f. 22.

²⁹*Ibidem*, registrul 779, ff. 36-37.

³⁰*Ibidem*, ff. 46-47.

³¹*Ibidem*, ff. 77-78.

FAMILII DE PREOȚI DIN ȚARA NĂSĂUDULUI - FAMILIA ANTON DIN NĂSĂUD

30 iunie 1885 s-a născut Artene².

În 30 august 1873, Ioan Lazăr, unul dintre fiii preotului Ioan Lazăr, director al gimnaziului din Năsăud a murit la 35 de ani din cauza holerei³, iar în 1 septembrie 1873, a murit Maria, soția preotului Ioan Lazăr, în vârstă de 60 de ani, de lingoare⁴.

Familia protopopului Atanasie Anton a fost una dintre cele mai prestigioase din zonă, o parte din urmașii săi s-au remarcat ca preoți destoinici, slujitori în satele năsăudene. Aceasta s-a înrudit de-a lungul timpului cu alte familii importante, de pildă cu familia Mălai din Leșu, Coșbuc din Hordou, Mureșan din Rebrîșoara ori Pavelea din Salva.

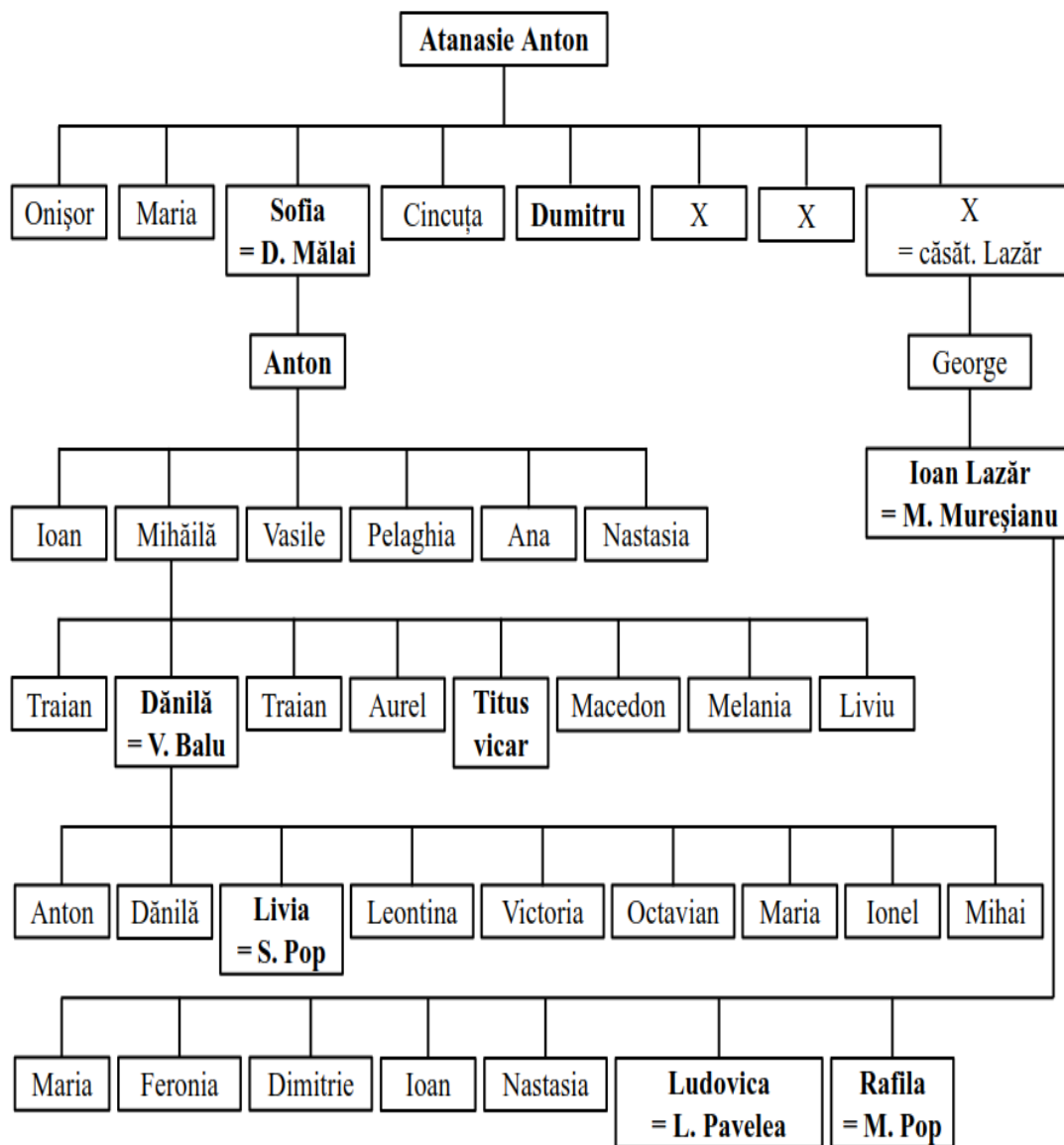
**Maria Lazăr (n. Mureșianu), Iacob Mureșianu și preotul Ioan Lazăr
(ANBN, fond Colecția de fotografii)**

¹*Ibidem*, dosar 770, ff. 105-110.

²*Ibidem*, dosar 779, ff. 116-117.

³ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 784, f. 29.

⁴*Ibidem*, f. 30.

Schița genealogică a familiei Anton din Năsăud

LOCUITORI DIN NĂSĂUD PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Pavel Niculae	Năsăud	plugar	soldat	-	-	X	-	-
2	Pavel Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
3	Mărcuș Emil	Sângeorzul român	profesor	idem	-	-	X	-	-

¹ Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Năsăud*, ff. 11-17 (f.-v.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război Mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibiianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

4	Ion Nistor I. Maftai	Năsăud	plugar	soldat	-	-	X	-	-
5	Ion Nistor I. Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
6	Procopiu Ciherea	idem	idem	brutar	-	X	-	-	-
7	Ioan Maftai I. George	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
8	Ioan Catarig I. George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
9	Ștefan Cătiul	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
10	Dumitru Cătiul	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
11	Toader Nistor I. Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
12	Iliș Alexandru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
13	Emil Tișca	idem	Director bancă	căpitan	Bronz F. Josef!	X	-	-	-
14	Ioan Nistor I. Grigore	idem	plugar	fruntaș	-	X	-	-	-
15	George Catarig Br.	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
16	Sevestean Meruți	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
17	Vasile Pop I. Ioan	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
18	Cantor Mihăilă	idem	tăbăcar	caporal	-	-	X	-	-
19	Tomuția Vasile	idem	plugar	soldat	-	X	-	-	-
20	Rulean Niculae	idem	tăbăcar	caporal	-	-	X	-	-
21	Nacu Ioan	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
22	Istrate Dumitru I. Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
23	Tomuția George I. Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
24	George Anton I. Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
25	Trăian Anton I. Iacob	idem	Funcțio- nar	Subloco- tenent	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1						17	8	-	-
26	Sfârcă Ioan	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
27	Sorban Ioan	idem	profesor	Subloco- tenent	-	X	-	-	-
28	Sorban Emil	idem	Percep- tor	idem	-	X	-	-	-
29	Prahase Mihăilă	idem	plugar	soldat	-	X	-	-	-
30	Bichigean Romul	idem	păpucar	idem	-	X	-	-	-
31	Bichigean Iacob	idem	Funcțio- nar	caporal	-	X	-	-	-
32	Anton Iacob Aurel	idem	cantor	soldat	-	X	-	-	-
33	Androne Ioan Nițu	idem	hornar	idem	-	X	-	-	-
34	Pop Niculae I. Iacob	idem	plugar	caporal	-	X	-	-	-
35	Pop Ioan I. Leon	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
36	Catarig Ioan I. Mihai	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
37	Sandu George I. Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
38	Sandu Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
39	Echim Grigore	idem	idem	idem	-	-	X	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

40	Floroie George	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
41	Floroie Niculae	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
42	Sandu Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
43	Sandu Anhidim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
44	Gazdac Vasile I. F.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
45	Gazdac Niculae	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
46	Anton Dumitru I. G.	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
47	Chitiul Iosif	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
48	Sandu Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
49	Danilă Dumitru	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
50	Danilă George	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
51	Ionaș Ioan I. Alexă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
52	Lușcan Dumitru	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
53	Morari Niculae	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
54	Vijul George	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
55	Ianul Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 2						29	1	-	-
56	Pradan Gavrilă	Năsăud	plugar	soldat	-	-	X	-	-
57	Maței Vasile	idem	plugar	sergent	-	X	-	-	-
58	Maței Toader	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
59	Rulean Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
60	Nistor Dumitru I. Sidor	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
61	Nistor Toader	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
62	Petri Iacob	Nepos	Doctor de medicină	Sublocotenent	-	X	-	-	-
63	Pleși George I. Ștefan	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
64	Hehea Ioan	Sângeorzul român	idem	idem	-	X	-	-	-
65	Pop Iacob I. Grigore	Năsăud	idem	caporal	-	X	-	-	-
66	Prahase Alexandru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
67	Moldovan George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
68	Nășcuțiu Ioan I. Niculae	idem	idem	sergent	Bronz	X	-	-	-
69	Prahase Niculae I. D.	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
70	Ciot Vasile	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
71	Catarig Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
72	Catarig George I. G.	idem	idem	caporal	Argint II Bronz	X	-	-	-
73	Catarig George a Petrei	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
74	Catarig Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
75	Catarig Petre	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

76	Catarig Leon	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
77	Catarig Dumitru Bruhoianu	idem	idem	sergent	Argint II	X	-	-	-
78	Granci Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
79	Granci Vasile	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
80	Cantor Leon	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 3						21	4	-	-
81	Olari Ioan	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
82	Chitul Vasile	idem	idem	caporal	Argint II Bronz	X	-	-	-
83	Vijul Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
84	Gazdac Vasile I. Gr.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
85	Rus George I. Vasile	idem	idem	sergent	Argint II	X	-	-	-
86	Gâlici Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
87	Gâlici George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
88	Rus George I. Dumitru	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
89	Rus Petre	idem	idem	idem	Argint II Bronz	X	-	-	-
90	Catarig Dumitru I. N.	idem	idem	idem	Argint II Bronz	X	-	-	-
91	Rus Dumitru	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
92	Gavriliuțiu Fabian	idem	idem	Plut. major	-	X	-	-	-
93	Gavriliuțiu Ioan I. T.	Năsăud	plugar	sergent	-	X	-	-	-
94	Linul Ștefan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
95	Găvriliuțiu Leon	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
96	Găvriliuțiu Nicolae I. Leon	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
97	Lușcan Nicolae	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
98	Cleja Vasile	idem	idem	idem	Argint II	X	-	-	-
99	Todoran Ioan	idem	idem	Soldat caporal	Argint II	X	-	-	-
100	Todoran Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
101	Ungur Dumitru	idem	cojocar	idem	-	X	-	-	-
102	Moldovan Ioan	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
103	Foraii Augustin	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
104	Maței Vasile	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
105	Vijul Leon	idem	idem	sergent	Argint II	X	-	-	-
106	Leuștean Dumitru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
107	Bichigean Ioan	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
108	Mihai Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
109	Nășcuțiu Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
110	Steopul Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

TOTAL PAGINA 4						28	2	-	-
111	Lușcan Dumitru	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
112	Nășcuțiu Petre	idem	idem	idem	Argint II Bronz	X	-	-	-
113	Sârb Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
114	Harap Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
115	Rus Iulian	idem	hornar	idem	-	X	-	-	-
116	Catarig George	idem	plugar	idem	-	-	X	-	-
117	Cleja Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
118	Anton Niculai I. N.	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
119	Ionașc Mihăilă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
120	Cantor Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
121	Morari George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
122	Morari Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
123	Morari Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
124	Morari Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
125	Prahase Dumitru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
126	Prahase Niculae	idem	idem	sergent	Argint II	X	-	-	-
127	Pavelea Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
128	Urâte George	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
129	Urâte Ioan a V (?)	idem	idem	soldat	Argint II	X	-	-	-
130	Gavriliuțiu Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
131	Gavriliuțiu Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
132	Putilean George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
133	Putilean Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
134	Putilean Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
135	Ionașc Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 5						23	2	-	-
136	Androne Niculae	Năsăud	plugar	Plut. major	Argint I Argint II	X	-	-	-
137	Nășcuțiu George	idem	Funcțio- nar	căpitan	Sig Laudis	X	-	-	-
138	Nășcuțiu Ioan	idem	plugar	sergent	-	X	-	-	-
139	Nășcuțiu Niculae	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
140	Nășcuțiu Vasile	idem	idem	Plut. major	Argint I Argint II	X	-	-	-
141	Nășcuțiu Irimei	idem	Funcțio- nar	Sublo- cotenent	-	-	-	-	X
142	Cantor Leon	idem	plugar	sergent	-	-	X	-	-
143	Cantor Niculae	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
144	Maftai Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
145	Dănilă Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

146	Dănilă Toader	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
147	Ceuca Niculae	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
148	Borozeu Augustin	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
149	Figan Ioan	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
150	Mihalca George	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
151	Pop Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
152	Vasilichi Mihăilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
153	Vasilichi Ioan	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
154	Prodan Petre	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
155	Vasilichi George	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
156	Nergheș George	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
157	Nergheș Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
158	Bichigean George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
159	Bichigean Vasile	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
160	Bichigean George	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
161	Corui Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
162	Ionașc George I. Florea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
163	Prăhase Vasile I. D.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
164	Nășcuțiu Ioan I. Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
165	Cozan Ioan	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 6						25	4	-	1
166	Dedea George	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
167	Moldovan George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
168	Moldovan Petre I. Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
169	Nasodean George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
170	Moldovan Ioan	Salva	idem	idem	-	X	-	-	-
171	Lușcan Ioan	Năsăud	idem	idem	-	X	-	-	-
172	Lușcan George	idem	idem	Plut. major	Argint II	X	-	-	-
173	Lușcan Mihăilă	idem	idem	Plu- tonier	-	X	-	-	-
174	Lușcan Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
175	Lușcan Macidon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
176	Steopul Iacob	idem	farmacist	idem	-	-	-	-	X
177	Prahase Anghel	idem	plugar	sergent	-	-	X	-	-
178	Prahase Mihăilă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
179	Catarig Ioan L. G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
180	Hanți Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
181	Turcu Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
182	Chitiul Ioan I. Gr.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
183	Chitiul Dumitru	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

184	Bardan Teofil	Feldru	cojocar	soldat	-	X	-	-	-
185	Albu Ioan	Tăure	ciobotar	idem	-	X	-	-	-
186	Anton Petre	Năsăud	plugar	caporal	-	X	-	-	-
187	Pop Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
188	Pop Toader	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
189	Gazdac Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
190	Gazdac Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 7						23	1	-	1
191	Linder Ioan	Năsăud	cojocar	soldat	-	X	-	-	-
192	Floroe Ioan	idem	plugar	idem	-	-	X	-	-
193	Floroe Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
194	Seceli Alexandru	idem	lemnar	idem	-	X	-	-	-
195	Seceli Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
196	Figanul Mihăilă	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
197	Figanul George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
198	Figanul Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
199	Figanul Niculae	idem	idem	caporal	Argint II	X	-	-	-
200	Figanul Alexandru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
201	Onigoe Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
202	Maftai Paramon	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
203	Ionașc George	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
204	Ionașc Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
205	Ionașc Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
206	Ionașc Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
207	Cantor Alexandru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
208	Bichigean Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
209	Granci Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
210	Bachiș Ioan	idem	student	caporal	-	X	-	-	-
211	Androne Petre	idem	plugar	sergent	Argint II Bronz	X	-	-	-
212	Androne Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
213	Androne Ioan	idem	idem	caporal	Argint II Bronz	X	-	-	-
214	Vasilichi George	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
215	Sângeorzan Niculae	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
216	Nistor Todor I. Maftai	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
217	Scvencu Anton	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
218	Sângeorzan Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
219	Nistor Iuliu	idem	inginer	Locotenent	-	X	-	-	-
220	Nistor Sidor	idem	plugar	sergent	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

TOTAL PAGINA 8						23	7	-	-
221	Iftene Alexandru	Poieni	plugar	soldat	-	X	-	-	-
222	Berendi Laurențiu	Turda	Crășmar	Plutonier	-	X	-	-	-
223	Gazdac Victor	Năsăud	plugar	caporal	-	X	-	-	-
224	Ionașc Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
225	Sârb Ioan I. Costan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
226	Sârb Dumitru	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
227	Nășcuțiu Dumitru	idem	Funcționar	idem	-	X	-	-	-
228	Nășcuțiu Ioan a Luchi	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
229	Nășcuțiu Ioan I. Alexa	idem	idem	Plutonier	Argint I Argint II	X	-	-	-
230	Nășcuțiu Nicolae I. Nicolae	idem	idem	caporal	-	-	X	-	-
231	Chitiul Grigore	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
232	Chitiul Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
233	Prădan Petre I. G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
234	Pleși George I. Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
235	Nistor Vasile a Flori	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
236	Moroșan George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
237	Chitiul Toader I. M.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
238	Chitiul Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
239	Steopul George	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
240	Floroe Ilie	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
241	Onigoe Titu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
242	Butaciu Ioan	Salva	cojocar	idem	-	-	X	-	-
243	Moisil Vasile	Năsăud	Funcționar	Sublocotenent	-	X	-	-	-
244	Ionașc George	idem	crășmar	sergent	-	X	-	-	-
245	Granci Ioan	idem	plugar	soldat	-	X	-	-	-
246	Tomuția Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
247	Tomuția Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
248	Mititean Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
249	Onigaș Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
250	Sandu Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 9						27	3	-	-
251	Galici Iulius	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
252	Galici Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
253	Hanțu Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
254	Nistor George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

255	Linu Dumitru	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
256	Moldovan Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
257	Moldovan Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
258	Sârb Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
259	Arsu George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
260	Arsu Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
261	Moldovan Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
262	Budic Dumitru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
263	Budic Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
264	Pleși Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
265	Vartik Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
266	Tomei Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
267	Maței Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
268	Rus Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
269	Moldovan Alexandru	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
270	Nășcuțiu Vasile	idem	idem	fruntaș	-	X	-	-	-
271	Moldovan Toader	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
272	Pradan Artenie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
273	Pradan Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
274	Gazdac Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
275	Bodea Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
276	Pop Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
277	Pop Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
278	Pop Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
279	Furcea Vasile	Salva	idem	idem	-	X	-	-	-
280	Cotuțiu Ioan	Năsăud	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 10						27	3	-	-
281	Cristina Gavrilă	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
282	Cristina Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
283	Urâte Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
284	Bodea George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
285	Bodea Traian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
286	Bodea Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
287	Bodea Toader	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
288	Vartic Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
289	Vartic Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
290	Granci George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
291	Granci Alexandru	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
292	Căiuți Mihăilă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
293	Nistor Niculae	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
294	Nistor Ștefan	idem	ciobotar	soldat	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

295	Dedea Vasile	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
296	Nistor Niculai I. George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
297	Nistor Ioan	idem	idem	Plutonier major	Argint I Argint II	X	-	-	-
298	Nistor Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
299	Nistor Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
300	Rus Leon	idem	tăbăcar	caporal	-	X	-	-	-
301	Ianul Ioan I. Vasile	idem	plugar	sergent	-	X	-	-	-
302	Sârb Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
303	Sârb George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
304	Sârb Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
305	Dale Flore	idem	ciobotar	caporal	-	X	-	-	-
306	Pop Niculae Grasmim	idem	plugar	soldat	-	-	x	-	-
307	Onigoe Macidon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
308	Morari Toader	idem	zidar	Plutonier	-	X	-	-	-
309	Mureșian George	idem	plugar	soldat	-	X	-	-	-
310	Mureșian Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 11						29	1	-	-
311	Nistor Ioan faur	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
312	Catarig Mihăilă	idem	idem	Plutonier	Argint I Argint II	X	-	-	-
313	Nistor Dumitru I. N.	idem	idem	idem	Argint I Argint II	X	-	-	-
314	Orbul Niculae	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
315	Urâte George	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
316	Urâte Niculae	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
317	Morari Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
318	Cosma Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
319	Orbul George	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
320	Anton Anghel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
321	Prădan Ioan I. G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
322	Prădan Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
323	Prădan Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
324	Hanțiu Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
325	Hanțiu George	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
326	Galan Ipolit	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
327	Stiopul Paramon	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
328	Tomuția Niculae	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
329	Ani Anchidim	Salva	idem	idem	-	X	-	-	-
330	Gazdac Călăment	Năsăud	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

331	Pop Maxim	Năsăud	tăbăcar	sergent	-	X	-	-	-
332	Dănilă Gavrilă	Mocod	plugar	idem	-	X	-	-	-
333	Granci Ioan I. Aug.	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
334	Granci Niculae	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
335	Găzdac Ioan	idem	tăbăcar	idem	-	-	X	-	-
336	Vartic Mihăilă	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
337	Vidican Ioan	Bistrița	Funcționar	Sublocotenent	-	X	-	-	-
338	Vagner Gusti	Cepari	ciobotar	soldat	-	X	-	-	-
339	Steopul Mihăilă	Năsăud	plugar	caporal	-	X	-	-	-
340	Morari Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 12						26	4	-	-
341	Nistor Dumitru I. Simion	Năsăud	plugar	sergent	Argint I	X	-	-	-
342	Gilicii Niculae	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
343	Zăgrea Mihăilă	idem	Funcționar	Locotenent	Laudis Argint I	X	-	-	-
344	Zăgrea Pavel	idem	idem	idem	Laudis Argint I	X	-	-	-
345	Zăgrea Toader	idem	Învățător	Sublocotenent	-	X	-	-	-
346	Veisz Emil	idem	fierar	soldat	-	X	-	-	-
347	Muti Petre	idem	plugar	caporal	-	X	-	-	-
348	Nistor Petre	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
349	Nistor Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
350	Ionaș Traian	idem	Funcționar	idem	-	X	-	-	-
351	Ionaș Petre	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
352	Bodiu Alexa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
353	Dr. Mureșan Artene	idem	Jude	căpitan	-	X	-	-	-
354	German George	idem	plugar	soldat	-	X	-	-	-
355	Harap Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
356	Ionaș Dumitru	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
357	Iulian Istrate	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
358	Marțian Iulian	Mintiu	Proprietar	Maior	-	X	-	-	-
359	Linder George	Năsăud	ciobotar	soldat	-	X	-	-	-
360	Măluțian Ioan	Tăure	idem	idem	-	X	-	-	-
361	Palageș Alexandru	Năsăud	plugar	idem	-	X	-	-	-
362	Pălăgeș Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
363	Catarig Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
364	Anton George	idem	Primpretor	Locotenent	Argint I	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

365	Ianci Aurel	Năsăud	plugar	soldat	-	X	-	-	-
366	Anton Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
367	Nistor George	idem	idem	Plutonier major	Argint I	X	-	-	-
368	Nistor Toader	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
369	Catarig Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
370	Mureșan Ioan	Vireag	secretar	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 13						28	2	-	-

TOTAL PAGINA 1	17	8	-	-
TOTAL PAGINA 2	29	1	-	-
TOTAL PAGINA 3	21	4	-	-
TOTAL PAGINA 4	28	2	-	-
TOTAL PAGINA 5	23	2	-	-
TOTAL PAGINA 6	25	4	-	1
TOTAL PAGINA 7	23	1	-	1
TOTAL PAGINA 8	23	7	-	-
TOTAL PAGINA 9	27	3	-	-
TOTAL PAGINA 10	27	3	-	-
TOTAL PAGINA 11	29	1	-	-
TOTAL PAGINA 12	26	4	-	-
TOTAL PAGINA 13	28	2	-	-
TOTAL PAGINI 1-13	326	42	-	2
TOTAL GENERAL	370			

Năsăud la 1 februarie 1922

Ioan Mureșian – secretar comunal, Anton – primar, Ioan Nășcuțiu – preot, Androne Petru – plugar, Ioan Nășcuțiu – plugar

TABLOU NOMINAL

cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii
1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatului sau dispărutului a rămas		Observare	
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în pribegie, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă		Numărul orfanilor
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Pavel Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
2	Pavel Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
3	Mărcuș Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
4	Ion Nistor I. Maftai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
5	Ion Nistor I. Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Procopiu Ciherea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
7	Ioan Maftai I. George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
8	Ioan Catarig I. George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
9	Ștefan Cătiul	-	-	-	-	X	-	-	-	-
10	Dumitru Cătiul	-	-	-	-	X	-	-	-	-
11	Toader Nistor I. Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
12	Iliș Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
13	Emil Tișca	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

14	Ioan Nistor I. Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
15	George Catarig Br.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
16	Sevestean Meruți	-	-	-	-	X	-	-	-	-
17	Vasile Pop I. Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
18	Cantor Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
19	Tomuția Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
20	Rulean Niculae	X	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Nacu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Istrate Dumitru I. Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
23	Tomuția George I. Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
24	George Anton I. Iacob	-	-	X	-	-	-	-	-	-
25	Trăian Anton I. Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1		2	-	1	-	22	-	-	-	-
26	Sfârcă Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Sorban Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
28	Sorban Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
29	Prahase Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
30	Bichigean Romul	-	-	-	-	X	-	-	-	-
31	Bichigean Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
32	Anton Iacob Aurel	-	X	-	-	-	-	1	2	-
33	Androne Ioan Nițu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
34	Pop Niculae I. Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
35	Pop Ioan I. Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
36	Catarig Ioan I. Mihai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
37	Sandu George I. Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
38	Sandu Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
39	Echim Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Floroie George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Floroe Niculae	X	-	-	-	-	-	1	2	-
42	Sandu Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
43	Sandu Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
44	Gazdac Vasile I. F.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
45	Gazdac Niculae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
46	Anton Dumitru I. G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
47	Chitiul Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
48	Sandu Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
49	Danilă Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
50	Danilă George	-	-	-	-	-	X	-	-	-
51	Ionașc Ioan I. Alexă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Lușcan Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
53	Morari Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
54	Vijul George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
55	Ianul Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2		1	1	-	3	24	1	2	4	-
56	Pradan Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

57	Maței Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
58	Maței Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
59	Rulean Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Nistor Dumitru I. Sidor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
61	Nistor Toader	-	-	-	X	-	-	-	-	-
62	Petri Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
63	Pleși George I. Ștefan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
64	Hehea Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
65	Pop Iacob I. Grigore	-	-	-	-	-	X	-	-	-
66	Prahase Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
67	Moldovan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
68	Nășcuțiu Ioan I. Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
69	Prahase Niculae I. D.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
70	Ciot Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
71	Catarig Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
72	Catarig George I. G.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
73	Catarig George a Petrei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
74	Catarig Ștefan	-	X	-	-	-	-	1	1	-
75	Catarig Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Catarig Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
77	Catarig Dumitru Bruhăianu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
78	Granci Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
79	Granci Vasile	-	X	-	-	-	-	1	9	-
80	Cantor Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 3		-	2	-	4	17	2	2	10	-
81	Olari Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
82	Chitul Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
83	Vijul Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
84	Gazdac Vasile I. Gr.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
85	Rus George I. Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
86	Gâlici Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
87	Gâlici George	X	-	-	-	-	-	-	-	-
88	Rus George I. Dumitru	-	-	-	-	-	X	1	4	-
89	Rus Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
90	Catarig Dumitru I. N.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
91	Rus Dumitru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
92	Gavriliuțiu Fabian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
93	Gavriliuțiu Ioan I. T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
94	Linul Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
95	Găvriliuțiu Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
96	Găvriliuțiu Niculae I. Leon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
97	Lușcan Niculae	X	-	-	-	-	-	1	5	-
98	Cleja Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Todoran Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
100	Todoran Dumitru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
101	Ungur Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

102	Moldovan Ioan	X	-	-	-	-	-	1	1	-
103	Foraii Augustin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
104	Maței Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
105	Vijul Leon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
106	Leuștean Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
107	Bichigean Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
108	Mihai Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
109	Nășcuțiu Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
110	Steopul Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 4		4	-	-	12	13	1	3	10	-
111	Lușcan Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
112	Nășcuțiu Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
113	Sârb Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Harap Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
115	Rus Iulian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
116	Catarig George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
117	Cleja Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
118	Anton Nicolai I. N.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
119	Ionașc Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
120	Cantor Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
121	Morari George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
122	Morari Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
123	Morari Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
124	Morari Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
125	Prahase Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
126	Prahase Nicolae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
127	Pavelea Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
128	Urâte George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
129	Urâte Ioan a V (?)	-	-	-	X	-	-	-	-	-
130	Gavriluțiu Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
131	Gavriluțiu Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
132	Putilean George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
133	Putilean Nicolae	X	-	-	-	-	-	-	-	-
134	Putilean Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
135	Ionașc Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 5		5	-	-	6	14	-	-	-	-
136	Androne Nicolae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
137	Nășcuțiu George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
138	Nășcuțiu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
139	Nășcuțiu Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
140	Nășcuțiu Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
141	Nășcuțiu Irimei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
142	Cantor Leon	-	X	-	-	-	-	1	3	-
143	Cantor Nicolae	-	-	X	-	-	-	-	-	-
144	Maței Ioan	-	X	-	-	-	-	1	2	-
145	Dănilă Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

146	Dănilă Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
147	Ceuca Niculae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
148	Borozeu Augustin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Figan Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
150	Mihalca George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
151	Pop Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
152	Vasilichi Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
153	Vasilichi Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
154	Prodan Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
155	Vasilichi George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
156	Nergheș George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
157	Nergheș Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
158	Bichigean George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
159	Bichigean Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Bichigean George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
161	Corui Dumitru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
162	Ionașc George I. Florea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
163	Prăhase Vasile I. D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
164	Nășcuțiu Ioan I. Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
165	Cozan Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 6		1	2	1	9	17	-	2	5	-
166	Dedea George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
167	Moldovan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
168	Moldovan Petre I. Vasile	-	-	-	-	-	X	-	-	-
169	Nasodean George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
170	Moldovan Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
171	Lușcan Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
172	Lușcan George	-	-	X	-	-	-	-	-	-
173	Lușcan Mihăilă	X	-	-	-	-	-	-	-	-
174	Lușcan Vasile	X	-	-	-	-	-	1	-	-
175	Lușcan Macidon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
176	Steopul Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
177	Prahase Anghel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
178	Prahase Mihăilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
179	Catarig Ioan L. G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
180	Hanți Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
181	Turcu Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
182	Chitiul Ioan I. Gr.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
183	Chitiul Dumitru	-	-	-	-	-	X	-	-	-
184	Bardan Teofil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
185	Albu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
186	Anton Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
187	Pop Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
188	Pop Toader	-	-	-	X	-	-	-	-	-
189	Gazdac Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
190	Gazdac Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

TOTAL PAGINA 7		4	-	1	4	14	2	1	-	-
191	Linder Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
192	Floroe Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
193	Floroe Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
194	Seceli Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
195	Seceli Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
196	Figanul Mihăilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
197	Figanul George	X	-	-	-	-	-	-	-	-
198	Figanul Vasile	X	-	-	-	-	-	-	-	-
199	Figanul Niculae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
200	Figanul Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
201	Onigoe Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
202	Maftai Paramon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
203	Ionaș George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
204	Ionaș Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
205	Ionaș Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
206	Ionaș Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
207	Cantor Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
208	Bichigean Ilie	-	X	-	-	-	-	1	5	-
209	Granci Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
210	Bachiș Ioan	-	X	-	-	-	-	-	-	-
211	Androne Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
212	Androne Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
213	Androne Ioan	X	-	-	-	-	-	1	4	-
214	Vasilichi George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
215	Sângeorzan Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
216	Nistor Todor I. Maftai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
217	Scvencu Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
218	Sângeorzan Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
219	Nistor Iuliu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
220	Nistor Sidor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 8		6	2	-	4	18	-	2	9	-
221	Iftene Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
222	Berendi Laurențiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
223	Gazdac Victor	-	-	-	X	-	-	-	-	-
224	Ionaș Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
225	Sârb Ioan I. Costan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
226	Sârb Dumitru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
227	Nășcuțiu Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
228	Nășcuțiu Ioan a Luchi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
229	Nășcuțiu Ioan I. Alexa	-	-	-	X	-	-	-	-	-
230	Nășcuțiu Niculae I. Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
231	Chitiul Grigore	-	-	-	X	-	-	-	-	-
232	Chitiul Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
233	Prădan Petre I. G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
234	Pleși George I. Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

235	Nistor Vasile a Flori	-	-	-	-	X	-	-	-	-
236	Moroșan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
237	Chitiul Toader I. M.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
238	Chitiul Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
239	Steopul George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
240	Floroe Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
241	Onigoe Titu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
242	Butaciu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
243	Moisil Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
244	Ionașc George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
245	Granci Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
246	Tomuția Dumitru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
247	Tomuția Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
248	Mititean Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
249	Onigaș Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
250	Sandu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 9			-	-	7	22	-	-	-	-
251	Galici Iulius	-	-	-	-	X	-	-	-	-
252	Galici Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
253	Hanțu Petru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
254	Nistor George	X	-	-	-	-	-	1	1	-
255	Linu Dumitru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
256	Moldovan Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
257	Moldovan Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
258	Sârb Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
259	Arsu George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
260	Arsu Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
261	Moldovan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
262	Budic Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
263	Budic Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
264	Pleși Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
265	Vartik Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
266	Tomei Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
267	Maștei Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
268	Rus Vasile	X	-	-	-	-	-	1	-	-
269	Moldovan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
270	Nășcuțiu Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
271	Moldovan Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
272	Pradan Artenie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
273	Pradan Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
274	Gazdac Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
275	Bodea Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
276	Pop Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
277	Pop Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
278	Pop Ioan	X	-	-	-	-	-	1	1	-
279	Furcea Vasile	X	-	-	-	-	-	1	2	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

280	Cotuțiu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 10		4	-	-	3	23	-	4	4	-
281	Cristina Gavrilă	X	-	-	-	-	-	-	-	-
282	Cristina Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
283	Urâte Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
284	Bodea George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
285	Bodea Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
286	Bodea Niculae	X	-	-	-	-	-	1	-	-
287	Bodea Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
288	Vartic Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
289	Vartic Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
290	Granci George	-	-	-	-	-	X	-	-	-
291	Granci Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
292	Căiuți Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
293	Nistor Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
294	Nistor Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
295	Dedea Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
296	Nistor Nicolai I. George	-	X	-	-	-	-	1	-	-
297	Nistor Ioan	-	X	-	-	-	-	1	-	-
298	Nistor Gavrilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
299	Nistor Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
300	Rus Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
301	Ianul Ioan I. Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
302	Sârb Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
303	Sârb George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
304	Sârb Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
305	Dale Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
306	Pop Niculae Grasim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
307	Onigoe Macidon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
308	Morari Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
309	Mureșian George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
310	Mureșian Niculae	X	-	-	-	-	-	1	-	-
TOTAL PAGINA 11		3	2	-	3	21	1	4	-	-
311	Nistor Ioan faur	-	-	-	-	X	-	-	-	-
312	Catarig Mihăilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
313	Nistor Dumitru I. N.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
314	Orbul Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
315	Urâte George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
316	Urâte Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
317	Morari Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
318	Cosma Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
319	Orbul George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
320	Anton Anghel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
321	Prădan Ioan I. G.	X	-	-	-	-	-	1	-	-
322	Prădan Grigore	X	-	-	-	-	-	-	-	-
323	Prădan Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tabloul nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

324	Hanțiu Alexandru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
325	Hanțiu George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
326	Galan Ipolit	-	-	-	-	X	-	-	-	-
327	Stiopul Paramon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
328	Tomuția Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
329	Ani Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
330	Gazdac Călăment	-	-	-	X	-	-	-	-	-
331	Pop Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
332	Dănilă Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
333	Granci Ioan I. Aug.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
334	Granci Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
335	Găzdac Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
336	Vartic Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
337	Vidican Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
338	Vagner Gusti	-	-	-	-	X	-	-	-	-
339	Steopul Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
340	Morari Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 12		2	-	1	7	20	-	1	-	-
341	Nistor Dumitru I. Simion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
342	Gilicii Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
343	Zăgrean Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
344	Zăgrean Pavel	-	-	-	X	-	-	-	-	-
345	Zăgrean Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
346	Veisz Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
347	Muti Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
348	Nistor Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
349	Nistor Ioan	-	-	-	-	x	-	-	-	-
350	Ionașc Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
351	Ionașc Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
352	Bodiu Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
353	Dr. Mureșan Artene	-	-	-	-	X	-	-	-	-
354	German George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
355	Harap Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
356	Ionașc Dumitru	X	-	-	-	-	-	1	2	-
357	Iulian Istrate	-	-	-	-	X	-	-	-	-
358	Mărțian Iulian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
359	Linder George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
360	Măluțian Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
361	Palageș Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
362	Pălăgeș Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
363	Catarig Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
364	Anton George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
365	Ianci Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
366	Anton Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
367	Nistor George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
368	Nistor Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din Năsăud care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

369	Catarig Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
370	Mureșan Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 13		1	-	1	2	26	-	1	2	-

RECAPITULAȚIE

TOTAL PAGINA 1	2	-	1	-	22	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2	1	1	-	3	24	1	2	4	-
TOTAL PAGINA 3	-	2	-	4	17	2	2	10	-
TOTAL PAGINA 4	4	-	-	12	13	1	3	10	-
TOTAL PAGINA 5	5	-	-	6	14	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 6	1	2	1	9	17	-	2	5	-
TOTAL PAGINA 7	4	-	1	4	14	2	1	-	-
TOTAL PAGINA 8	6	2	-	4	18	-	2	9	-
TOTAL PAGINA 9	1	-	-	7	22	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 10	4	-	-	3	23	-	4	4	-
TOTAL PAGINA 11	3	2	-	3	21	1	4	-	-
TOTAL PAGINA 12	2	-	1	7	20	-	1	-	-
TOTAL PAGINA 13	2	-	1	2	26	-	1	2	-
TOTAL PAGINA 1-13	34	9	5	64	251	7	22	24	-
TOTAL GENERAL	370						22	24	-

TABLOU CU LOCUTORII DIN NĂSĂUD DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Nr. crt.	Numele și prenumele	Ocupația	Gradul	Decorațiile Medaliiile			
				Argint I	Argint II	Bronz	Signum Laudis
1	Emil Ticșa	Dir. bancă	căpitan	-	-	da	da
2	Nășcuțiu Ioan I. Niculae	plugar	sergent	-	-	da	-
3	Catarig George I. G.	idem	caporal	-	da	da	-
4	Catarig Dumitru Bruhoianu	idem	sergent	-	da	-	-
5	Chitiul Vasile	idem	caporal	-	da	da	-
6	Rud George	idem	sergent	-	da	-	-
7	Rus Petre	idem	caporal	-	da	da	-
8	Catarig Dumitru I. N.	idem	idem	-	da	da	-
9	Clejia Vasile	idem	sergent	-	da	-	-
10	Todoran Ioan	idem	soldat și caporal	-	da	-	-
11	Vijul Ioan	idem	sergent	-	da	-	-
12	Bichigean Ioan	idem	caporal	-	da	-	-
13	Nășcuțiu Petre	idem	soldat	-	da	da	-
14	Anton Niculae I. N.	idem	caporal	-	da	-	-
15	Prahase Niculae	idem	sergent	-	da	-	-
16	Urâte George	idem	caporal	-	da	-	-
17	Urâte Ioan a Veleri	idem	soldat	-	da	-	-
18	Androne Niculae	idem	Plut. major	da	da	-	-
19	Nășcuțiu George	Funcționar	căpitan	-	-	-	da
20	Nășcuțiu Vasile	Funcționar	Plut. major	da	da	-	-
21	Ceuca Niculae	plugar	caporal	-	da	-	-
22	Figan Ioan	idem	idem	-	da	-	-
23	Lușcan George	idem	Plut. major	-	da	-	-
24	Figanul Nicolae	idem	caporal	-	da	-	-
25	Androne Petre	idem	sergent	da	da	da	-
26	Androne Ioan	idem	caporal	da	da	da	-
27	Nistor Sidor	idem	sergent	da	-	-	-
28	Nășcuțiu Ioan I. Alexa	idem	plutonier	da	da	-	-
29	Nistor Ioan	idem	Plut. major	da	da	-	-

TABLOU CU LOCUTORII DIN NĂSĂUD DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

30	Catarig Mihăilă	idem	plutonier	da	da	-	-
31	Nistor Dumitru I. Simion	idem	sergent	da	-	-	-
32	Zăgrean Mihăilă	Funcționar	locotenent	da	-	-	da
32	Zăgrean Mihăilă	Funcționar	locotenent	da	-	-	da
33	Zăgrean Pavel	Funcționar	locotenent	da	-	-	da
34	Anton George	Prim pretor	locotenent	da	-	-	-
35	Nistor George	plugar	Plut. major	da	-	-	-
TOTAL				13	26	9	4
TOTAL GENERAL				52			

Concluzii privind locuitorii din Năsăud participanți la Primul Război Mondial conform statisticii ASTRA

Conform statisticii care a fost realizată de Societatea „ASTRA” din Sibiu la câțiva ani după terminarea războiului, Tabelul Nominal cu toți combatanții care au participat la Primul Război Mondial din localitatea Năsăud a fost întocmit de o oficialitate locale, secretarul comunal Ioan Mureșianu, primarul comunal Anton, fiind asistați de preotul greco-catolic Ioan Nășcuțiu, plugarii Androne Petre și Ioan Nășcuțiu la data de 1 februarie 1922.

În anii Primului Război Mondial (1914-1918) au fost mobilizați în Armata austro-ungară 370 de bărbați din localitatea Năsăud.

Totalitatea combatanților au fost plugari în număr de 322, un învățător, 2 profesori, 1 director de bancă, 1 inginer, 1 jude, 1 prim-pretor, 1 secretar comunal, 1 farmacist, 1 doctor în medicină, 1 perceptor, 1 proprietar, 10 funcționari, 1 student, 1 cantor, 1 fierar, 2 crâșmari, 2 lemnari, 6 ciobotari, 4 cojocari, 2 hornari, 1 păpucar, 1 zidar și 5 tăbăcari.

Din totalul de 370 de bărbați:

- au murit pe câmpul de luptă: 34.
- morți în temniță, în pribegie, în spital, în urma bolilor și rănilor: 9.
- au fost dați dispăruți: 7.

În urma lor au rămas:

- 22 văduve
  - 24 de orfani.
- S-au întors acasă:
- Deplin sănătoși: 251.
  - Invalizi: 5.
  - Răniți, bolnavi, dar deveniți sănătoși: 64.

Din punct de vedere al gradelor militare avem următoarea situație:

- Maior: 1
- Căpitan: 3
- Locotenent: 4
- Sublocotenent: 8
- Plutonier-major: 8
- Plutonier: 6
- Sergenți: 33
- Caporali: 54
- Fruntaș: 2
- Brutar: 1
- Soldați: 250

Au fost decorați cu:

- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa I – 13.
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa a II-a – 26.
- Medalia de Bronz pentru vitejie – 9.
- Signum Laudis: 4.

Regina Elisabeta, alias Carmen Sylva

ICU CRĂCIUN

Puțin din cei născuți după 1945 au știut ce a însemnat monarhia pentru Regatul României, de la urcarea pe tron a regilor Carol I, Ferdinand, Carol al II-lea și Mihai I, până în 1947, când reprezentanții regimului comunist, fără a consulta poporul, au instalat, cu ajutorul sovieticilor, o Republică Populară Română, vasală U. R. S. S. Timp de aproape 45 de ani autoritățile comuniste revanșarde, ajutate de brațul înarmat al Securității, au avut grijă să șteargă cu buretele contribuția fiecărui suveran la formarea unui stat unitar modern românesc, mistificând sau ignorând cu bună știință istoria. Lucru și mai întristător este că și după 1990 în manualele școlare perioada regalistă este amintită superficial, mulți istorici ferindu-se să dezvolte această temă pentru a nu supăra „rămășițele” statului comunist sau pe urmașii acestora. În cele ce urmează vă prezentăm viața și opera Reginei Elisabeta, soția lui Carol I.

*

Principesa Elisabeta de Wied (cunoscută și cu numele Elisaveta, numele ei întreg fiind Elisabeth Pauline Ottilie Luise zu Wied) s-a născut în 29 decembrie 1843 în castelul Monrepos din Neuwied de pe valea Rinului, Germania. A fost crescută în principii sănătoase, în spirit de rigoare, de către tatăl său, prințul Herman de Wied (filosof și desenator migălos), și de mamă-sa, principesa Maria de Nassau, iubitoare de muzică și literatură; o străbunică, Maria Luiza de Wied, a scris imnuri religioase și a tradus poezi străini în limba germană, iar în limba franceză câteva din scrierile lui Gellert; bunică-sa, principesa Luiza de Wied, poetă și muziciană, a avut trei fii, dotați cu talente remarcabile, de pildă, prințul Maximilian de Wied, botanist, explorator și etnograf, este autorul unei cărți interesante despre Brazilia. De mică, a cunoscut durerile și suferințele semenilor, fiindcă mamă-sa o ducea la căpătâiul bolnavilor din spitale și aziluri. De la vârsta de 10 ani a început să scrie poezii și basme, iar la 15 ani citea din Ovidiu, Cicero și Horațiu. Pentru desăvârșirea culturii și educației, la invitația reginei Augusta a Prusiei, mamă-sa o duce la Berlin. A învățat latina și greaca veche și vorbea fluent limbile: franceză, engleză, italiană, rusă și suedeză. A continuat să scrie versuri (poezia fiind pentru ea un refugiu împotriva solitudinii), povestiri, melodrame și tragedii. Avea cunoștințe profunde

ICU CRĂCIUN

de istorie, matematică, geografie, logică, religie și filozofie, aceasta din urmă la Universitățile din Budapesta și Heidelberg, iar pictura la Academia de Belle Arte din Berlin.

În martie 1864 își pierde tatăl. Acum, se decide să devină profesoară și călătorește în Elveția, Italia, Suedia, Rusia, Anglia și Franța.

În timp ce se afla la Berlin îl cunoaște pe prințul Carol de Hohenzollern, viitorul rege al României (Elisabeta, alunecând pe scări, prințul a sărit s-o sprijine). Se căsătorește cu acesta în 15 noiembrie 1869, iar în 18 noiembrie a venit în România mică, pentru a-i fi alături până la sfârșitul vieții. La săvârșirea nunții, cuvântul de binecuvântare l-a făcut pastorul Lohmann, care i-a citat dictonul biblic: „Voi merge unde vei merge tu, voi rămâne unde vei rămâne tu. Poporul tău este poporul meu, Dumnezeuul tău este Dumnezeuul meu, voi muri unde vei muri tu și tot acolo vreau să fiu îngropată”. Metaforic vorbind, în clipa aceea, Elisabeta s-a cununat cu poporul român. Suveranul predestinat României era apreciat de Napoleon al III-lea, care l-a propus să fie domnitorul Principatelor Române. „Este o țară de viitor, primesc” a rostit Carol, la cei 27 de ani. Curajul de a primi o însărcinare atât de grea a stârnit admirație în jurul lui, mai cu seamă că România era vasală Turciei, starea sa de organizare era precară, finanțele dezastruoase. În amintirea intrării în noua sa patrie, Elisabeta a donat 10000 lei Tezaurului Coroanei Române, din a căror dobândă să se cumpere daruri pentru 4 fete din București și 4 din Iași; odată cu sosirea dinastiei Hohenzollern în noua patrie, Elisabeta, care a înțeles că venirea în Țările Române însemna, de fapt, un drum fără întoarcere, a împodobit primul brad de Crăciun. Obiceiul a fost preluat de boierimea bucureșteană și s-a răspândit în casele românești. Încă de acum, începe să se dedice sprijinirii micuțelor orfane de la „Azilul Elena Doamna”, pe care l-a luat sub patronajul său, oferind din economiile sale suma de 12000 de franci pentru construirea unei capele în incinta lui. Un rol important la înscăunarea regelui l-a avut Dimitrie Sturza, pe atunci student la Universitatea din Munchen și prieten cu Elisabeta; din descrierile acestuia a cunoscut pentru prima dată România; în 1890, Sturza a intervenit pe lângă prietenul său, juristul și poetul Felix Dhan, rugându-l să-și exprime opinia în legătură cu drepturile fluviale dunărene, grav amenințate de ruși. Dahn a scris atunci articolul *Eine Lanze fur Rumanien*, care a ajutat mult ca România să devină stăpână pe gurile Dunării.

În 8 septembrie 1870 i s-a născut prințesa Maria, care, din păcate, la vârsta de 4 ani, s-a îmbolnăvit de scarlatină și difterie și a decedat. A fost o lovitură cumplită pentru părinți și țară. Moartea fetiței a provocat o rană veșnică în inimile părinților nemângâiați; rămasă fără urmaș, a scris liedul *Dâmbovița*, în care și-a exprimat durerea astfel: „Dulce e și fermecată/ Dâmbovița, apa ta - /cel ce te-a băut odată/ Veșnic tot la tine-ar sta./ Am băut din tine poate/ Prea cu mare drag și eu./ Că'ngropai cu tine toate,/ Viața și norocul meu./ M'ai legat tu, dulce nume,/ De-al tău mal tu m'ai legat/ De când doarme-aci'ngropat/ Ce-am avut mai drag pe nume”. (traducere de George Coșbuc). Fiind o fire generoasă, a luat parte la durerile altora, s-a arătat indulgentă cu cei vinovați și a căutat să-i ajute pe cei obidiți și suferinzi. În Războiul de Independență de la 1877 s-a devotat îngrijirii răniților, înțelegând în cel mai înalt grad suferința fizică și morală, aducând mângâiere bolnavilor; nu întâmplător a fost numită „Mama Răniților”. Cu un an înainte a fondat „Societatea Națională de Cruce Roșie”, devenind președintă de onoare, iar în 1877, alături de generalul Carol Davila, inspectorul serviciului sanitar român, a creat „Serviciul de ambulanță”. Atunci, în zona Palatului Cotroceni, s-au construit două barăci pentru răniți, cu cei 38000 de franci, adică toate economiile sale la acea dată, iar gara Cotroceni a fost transformată în spital sub conducerea doctorului Wilhelm Kremnitz, cumnatul lui Titu Maiorescu. Pentru a-i înflăcăra pe soldați în lupta contra turcilor a scris poemul „Straja Dunării”. Subliniem faptul că în 1877 rușii au cerut ajutorul lui Carol I, din acest an, românii devenind și mai respectați în întreaga lume, viitorul Rege fiind considerat erou, comandant al unei armate de eroi. Crainicul biruștelor românilor în Războiul pentru Independență pentru străinătate a fost Elisabeta; ea a dus faima României peste hotare, trezind interesul străinilor. În 1879 a înființat „Institutul Surorilor de Caritate”. În 14 Martie 1881 România a devenit Regat, iar solemnitatea încoronării primului Rege, prin Carol I, și primei Regine, prin Elisabeta, a avut loc la 10 Mai 1881. Timp de 30 de ani, această epocă este considerată cea mai importantă din istoria țării noastre, legată indisolubil de numele lui Carol I, Întemeietorul, cum l-a numit poetul Octavian Goga. Subliniem că rolul Reginei a fost hotărâtor. Simbolul legăturii materiale cu pământul patriei lor a fost construirea Castelului Peleş între

Regina Elisabeta, alias Carmen Sylva

anii 1875 și 1883, falnica reședință a dinastiei române, unde se făcea muzică de cameră de două ori pe zi; tot aici, a fondat „Atelierele de Artă și Meșteșug”, unde s-a făcut o parte din valoroasele piese de atelier ale castelului; în paralel, a primit lecții de pian de la Clara Schumann și Arthur Rubinstein. Datorită Reginei, România a participat la Expoziția Universală de la Paris în anii: 1867, 1889 și 1900 cu articole tradiționale: broderii, tapițerii și costume populare. În același an, 1881, ia naștere „Societatea Regina Elisabeta”, care, datorită donațiilor făcute de familia regală, de Maria Cantacuzino, născută Mavros, precum și de alți donatori, a reușit să construiască un Azil pentru Bătrânii Săraci. În 1882 a înființat, la Sinaia, o școală, unde au predat doamnele sale de onoare, iar în 1889, o altă școală primară în oraș. În 1896, s-a ridicat „Policlinica Regina Elisabeta” cu scopul de a se acorda consultații gratuite și medicamente bolnavilor lipsiți de mijloace, iar în 1903 a înființat „Materna”, „Institutul Evanghelic al Diaconeselor” și „Sanatoriul Diaconeselor”, precum și o școală în Ploiești. Regina-Poetă a mai patronat și alte societăți: „Leagănul Sfânta Ecaterina”, „Tibișoiul” (președintă Maria A. Brăiloiu, care distribuia îmbrăcăminte copiilor, venind în ajutorul familiilor în caz de boală sau incapacitate de muncă a părinților), apoi alte societăți de binefacere din Iași, spitalul din Galați și altele.

În 20 decembrie 1904 a întemeiat Societatea „Pâinea zilnică”, cu sediul la Institutul Surorilor de Caritate, cu scopul de a procura hrana de toate zilele bătrânilor, bolnavilor și familiilor nenorocite. În ultimii ani ai vieții s-a devotat ajutorării nevăzătorilor cu mașini speciale de scris și tipărituri pentru aceștia în Braille. În 1906 a înființat „Azilul de Orbi Regina Elisabeta *Vatra Luminoasă*”, întâi într-un local închiriat. Acum își vinde colierul de perle și cu banii adunați din țară și din străinătate cumpără un teren pe care construiește o clădire specială pentru nevăzători; însuși Regele Carol I a donat 500000 lei.

Regina-poetă și-a dat seama că portul național este unul din elementele etnice care a contribuit la păstrarea și cimentarea neamului nostru. De la 1877, barăcile în care a fost spitalul militar rusesc le-a transformat în ateliere de țesut, în care au lucrat fete de la țară. Din pânza țesută de ele s-au făcut cămăși pentru soldați, cearșafuri și vestminte pentru copilele Azilului. În 1878, aceste ateliere s-au transformat în prima școală profesională din țară, numită „Școala de Țesut *Regina Elisabeta*”. Aici, elevele au învățat croitoria, broderia, confecționarea costumelor populare. Pentru a ajuta fiicele sărace ale țăranilor a înființat societățile: „Furnica” (16 mai 1882, prezidată de Elena Cornescu, născută Manu; broderiile confecționate aici vor fi apreciate la Londra și Paris de către marile Case de Modă), „Munca” (1885, condusă de d-na general Fălcoianu, oferind serviciu la domiciliu femeilor din popor, infirmelor, văduvelor și casnicilor) și „Albina” (1885, condusă de Elisa Brătianu, născută Știrbey, care facilita locuri de muncă femeilor de condiție, ce se ruinaseră din diverse motive), cu bazare și expoziții permanente. În 1905 a înființat Societatea „Țesătoarea”, care va construi o școală și un atelier, contribuind la dezvoltarea artei decorative, dar a încurajat și cultura viermilor de mătase. Regina făcea străinilor cadouri din lucrări și broderii naționale. În 1905, la Paris, s-a deschis expoziția de broderie a Annei Roth, conducătoarea atelierului de broderie; despre această expoziție a scris elogios toată presa franceză. De altfel, Societatea „Concordia” a fost înființată pentru favorizarea industriei textile. În 1912 a organizat la Berlin expoziția „Femeia în artă și meșteșuguri”, care a avut ecouri pozitive în presa occidentală. Ea va fi cea care va introduce național la anumite solemnități; la baluri, ceaiuri, primiri la București sau la Sinaia, ținuta sa de gală era pitorescul costum național ca o țarancă de la Argeș, care îmbracă cu drag iia, vâlnicul și marama. A învățat să țese, luând lecții de țesătorie de la Margarita Miller Verghy, ajungând să știe țese alesături în patru ițe, dar și să toarcă; pentru ea, munca însemna o reculegere binevenită. A încurajat mereu doamnele din înalta societate să aibă un rol activ în strângerea de fonduri și în gestionarea actelor filantropice. În pofida multiplelor ocupații, audiențe, recepții, opere de binefacere, lucrări de corespondență, tânăra Regină n-a încetat să scrie. Câteodată, Suverana cânta la pian, orgă sau clavecin lucrări din Bach, Brams și Haendel, preferații ei, dar și Beethoven, Schubert, Schumann, Mendelson, însoțită de George Enescu, protejatul ei, căruia i-a dăruit o vioară Amati și cele șazeci de volume ale operei lui Johan Sebastian Bach (păstrate de muzician în casa de la Dorohoi), sau de violonistul D. Dinicu; aici s-au perindat scriitori, pictori, ori alți muzicieni, aducându-și fiecare prinosul lor, dintre care amintim: Pierre Loti, Sarasate, Paderevski, Rejane, Eleonore Duse, Sarah Bernhardt, Rubinstein, Leconte de Lisle, Maeterlinck ș. a.; Alecsandri își citea versurile, Grigorescu își expunea pânzele, toate într-o atmosferă de admirație, discreție și eleganță, în-

ICU CRĂCIUN

cât părea că o undă de eternitate se oprea aici. A donat Academiei Române cărți rare, manuscrise prețioase și obiecte istorice de valoare și deseori lua cuvântul în acest înalt for. Ca soție, Regina avea un adevărat cult pentru Carol I. Oricât ar fi fost de ocupată, de îndată ce auzea că a sosit Regele, lăsa totul deoparte și-l întâmpina cu bucurie, zicând: „Regele nu trebuie să aștepte”. Amândoi au fost un exemplu de moralitate, răbdare, abnegație, demnitate și regalitate pentru națiunea română, știind să prețuiască tot ce-i frumos pe pământ, fiind uniți într-un gând și urmărind aceeași țintă. Ca mamă, și-a făcut datoria cu mare dragoste pentru fiica sa, Maria, trecută la cele veșnice atât de repede în palatul de la Cotroceni în 28 martie 1874, în Săptămâna Patimilor, Vinerea Mare, fiind înmormântată în ziua Învierii. Pentru ea a lucrat „Evanghelia”, dăruită Catedralei de la Curtea de Argeș pentru ca cele douăsprezece evanghelii să fie citite în fiecare an, în Joia Paștilor. Paginile sunt încadrate cu litere gotice în aur sau argint într-un chenar format din flori de munte, frunze de laur, semințe de paltin, ori motive românești. O altă evangheliie a fost făcută în colaborare cu viitoarea Regină, Maria, și a fost dăruită mănăstirii din Sinaia. Într-una din evangheliile l-a pictat pe Enescu în chip de înger, pe care l-a adoptat sufletește, considerându-l „copilul ei sufletesc”, încă din 1898, după ce i se cântase *Poema Română*, muzicianul având vârsta de șaisprezece ani și jumătate. De asemenea, a lucrat broderii și lucrări de o rară finețe, dar și cu acul perdele din fir de aur și mătase împodobite cu peruzele, topaze și mărgăritare pentru ușile împărătești de la biserici (Sinaia, pocrovățul de la biserica din Râșnov etc.). Pentru cărțile bisericești a pictat chipuri de îngeri. A susținut moral și financiar tinere talente sau artiști consacrați din România și străinătate. De atenția ei s-au bucurat: George Enescu (cel care i-a pus pe muzică multe din poemele sale), Dumitru Dinicu, Nicolae Grigorescu, Elena Văcărescu, I. L. Caragiale, Vasile Alecsandri, Cella Delavrancea ș. a. Menționăm că filosoful ei preferat a fost Nietzsche. În privința legăturii dintre trecut și viitor, citez dintr-o scrisoare echilibrată, adresată lui Enescu, datată 10 februarie 1900, în care îl avertiza de tentația spiritului cosmopolit parizian: „Sângele să nu-ți trădeze patria și să nu te lași molipsit de supercivilizația centrelor cosmopolite, care ne sunt tuturor folositoare pentru perfecțiunea noastră, întrucât nu ne lăsăm cotropiți de curentele decadente, pe care trebuie din contra să le împrăștiăm prin vioiciunea noastră. Aceasta să ne fie credința. Stăm la marginea unui izvor din care alții nu s’au adăpat și nu se vor adăpa încă multă vreme. Căci nu se poate pătrunde cu atâta ușurință în sufletul țării noastre; numai după ce vei fi pătruns adânc de tot taina sufletului țării, numai atunci ți se vor arăta minunățiile pe care le ascunde. Dacă Alecsandri nu ar fi găsit decât *Miorița* și pe *Toma Alimoș*, - tot ar fi făcut destul. Cred că ar trebui să te apuci odată să faci din *Miorița* o pastorală propriu-zisă, cu coruri, soli, orchestră, solo de flaut și celelalte părți caracteristice. Nu din întâmplare te-ai născut pe pământul românesc. Cu ușurință, bunul Dumnezeu te-ar fi putut aduce pe lume și într’altă țară; dar se vede că trebuia să tragi folos din pământul nostru, din vlaga noastră mare, tânără și vioae, precum și din acel *nu știi ce*, care va fermeca pe toți, fără ca ei să-și poată da seama de ce și cum. Prin ce ai avut marele succes de până acum? Tocmai prin ceea ce e curat românesc în opera ce ai creat. Chiar și aceia cărora nu le-a mers la inimă ca nouă, tot și-au dat seama de farmecul originalității și a puterii creatoare...// Apucă-te de *Miorița*. Alecsandri îmi spunea că, pentru întâia oară în viața lui, i-a fost frică să nu moară înainte de a fi ajuns acasă, atunci când trecea munții purtând cu el neprețuita baladă ce tocmai găsisse; într’atât avea simțământul că descoperise un bulgăre de aur”. În final, Regina nu uită să-i amintească că scrisoarea și limbajul ei îi vor fi mai dragi la bătrânețe: „Iar când eu n’oi mai fi pe lumea aceasta, vei reciti poate vreo scrisoare de a mea, gășind mângâiere într’nsa”. Această epistolă sentimentală, dar sinceră, este semnată *o vice-mamă*, după care adaugă: „de n’ai destulă vreme, nu trebuie să-mi răspunzi. Meditează numai și coboară-te pe cât poți în tine însuși”.

În 1906, când Goga a ajuns la Sinaia, Regina i-a spus, printre altele: „Cea mai frumoasă zi din viața mea a fost când trei mii de ardeleni au jucat hora în lunca din fața Castelului Peleş. Moise n’a intrat în Canaan, dar l-a văzut, așa a văzut Regele Carol Ardealul”, pentru ca altădată Regina să-i spună: „M’a întrebat odată cineva, un străin, de ce am zidit Castelul Peleş atât de aproape de graniță? Eu i-am răspuns: de unde știi D-ta, că va fi totdeauna graniță?”; era o profecție pentru judecata posterității.

Principiile sale de viață le-a concentrat în aceste sintagme: „Nu există decât o fericire: Datoria; nu există decât o mângâiere, Munca; nu există decât o plăcere, Frumosul”. După moartea Re-

Regina Elisabeta, alias Carmen Sylva

gelui Carol I, în 1914, (la vârsta de 75 de ani, murise în somn), Regina Elisabeta s-a retras la Curtea de Argeș; aici s-a pictat după gustul ei artistic fresca după legenda Meșterului Manole. Aici, a vrut să întemeieze o școală pentru fete, bune la învățătură, de ofițeri și înalți funcționari ai Statului, dar și alte fete dotate din alte medii, în vederea formării unei elite feminine, propunând-o la conducere pe Alice Voinescu; din păcate, această dorință a rămas neîmplinită. Într-o evocare făcută de Enescu în *Revista Fundațiilor Regale* (nr. 12/1943), intitulată „Amintiri despre Carmen Sylva”, acesta i-a făcut o vizită la Curtea de Argeș și a găsit-o „în tristețe, suferință, pregătită de moarte”. I-a spus acestuia: „Nu mai sunt folositoare”. A murit în 2 martie 1916, la vârsta de 73 de ani, fiind înmormântată în cripta de la Argeș. Ceruse ca la înmormântarea sa să i se cânte „andantele din trio în mi bemol al lui Schubert”, orchestrat de Enescu (atunci, bolnav de oreon) într-o noapte și o zi, orchestra fiind condusă de violoncelistul Dumitru Dinicu, care „a cântat-o la trista ceremonie”. Și-a închinat viața și gândurile poporului român cu care până în ceasul din urmă a împărtășit toate bucuriile, suferințele și durerile, răspândind pretutindeni lumină și încurajare. Nu încapse nici o îndoială că și în vremea ei a funcționat invidia, ipocrizia și înșelăciunea. De o noblețe desăvârșită, înzestrată cu un temperament artistic înnăscut, cu dispoziții reale pentru un cult estetic, îndrumat de finețe și amplă comprehensiune, toate acestea au făcut ca trufia, ura și răzbunarea să fie sentimente departe de ea. Pentru cei buni a folosit cuvinte de laudă, iar pentru cei răi cuvinte de iertare. De aceea, a rămas în sufletele românilor un model de bunătate, generozitate, înțelepciune și iertare. Contemporanii i-au găsit un singur defect: încrederea prea mare acordată unor semeni de rea-credință pe care n-o meritau.

În timpul domniei lui Carol I s-au făcut câteva lucruri esențiale pentru națiunea noastră: câștigarea Independenței, adoptarea primei constituții, făurirea statului modern român, adoptarea monedei *leu*, crearea Academiei Române și a Băncii Naționale, construirea podului de la Cernavodă și a unei rețele feroviare întinse pe circa 3800 kilometri etc. În 26 februarie 1899, cu 15 ani înainte de a muri, Regele le-a cerut urmașilor să conducă țara după deviza: „Totul pentru țară. Nimic pentru mine”. Dar, iată *Testamentul* său: „Alcătuind acest testament, mă gândesc înainte de toate la iubitul meu popor pentru care inima mea a bătut neîncetat și care a avut deplină încredere în mine. Viața mea era așa strâns legată de această de Dumnezeu binecuvântată țară, că doresc să'i las și după moartea mea dovezi vădite de adâncă simpatie și de viul interes, pe care le'am avut pentru dânsa.// Zi și noapte m'am gândit la fericirea României, care a ajuns să ocupe acum o poziție vrednică între statele europene, m-am silit cu simțământul religios să fie ridicat și dezvoltat în toate straturile societății și ca fiecare să îndeplinească datoria sa, având ca țintă numai interesele Statului. Cu toate greutățile pe care le'am întâlnit, cu toate bănuielile care s-au ridicat, mai ales la începutul domniei mele, în contra mea, expunându-mă la atacurile cele mai violente, am pășit, fără frică și fără șovăire, înainte pe calea dreaptă, având nemărginită încredere în Dumnezeu și în bunul simț al credinciosului meu popor. Încurajat și sprijinit de fruntașii țării pentru care am avut totdeauna o adâncă recunoștință și o vie afecțiune, am reușit să ridic la gurile Dunării și pe Marea Neagră un Stat înzestrat cu o bună armată și cu toate mijloacele spre a putea menține frumoasa sa poziție și realiza odată înaltele sale aspirațiuni.// Succesorul meu la tron primește în dar o moștenire de care el va fi mândru și pe care el o va cârmui, am toată speranța, în spiritul meu, călăuzit fiind prin deviza:

*Totul pentru țară
Nimic pentru mine.*

Mulțumesc din suflet tuturor cari au lucrat cu mine și cari m'au servit cu credință, iert acelora cari au scris și au vorbit în contra mea, căutând a mă calomnia sau a arunca îndoiele asupra bunelor mele intențiuni. Trimițând tuturor o ultimă salutare plină de dragoste, rog ca și generațiile viitoare să'și amintească din când în când de acela care s'a închinat cu tot sufletul iubitului său popor, în mijlocul căruia el s'a găsit așa de fericit.// Pronia cerească a voit ca să sfârșesc a mea viață, am trăit și mor cu deviza mea care strălucește în armele României:

Nihil Sine Deo.”

Cel care l-a urmat la tron, regele Ferdinand I, Întregitorul de Neam, a fost adus în România în 1889 și a urmat întocmai comandamentele predecesorului său. El s-a căsătorit în 1893 cu Maria de Britania și Irlanda, nepoata reginei Victoria a Angliei, de asemenea, demnă urmașă a Reginei Elisabeta

ICU CRĂCIUN

având același suflet cald pentru poporul peste care a domnit. Regina Maria a numit-o pe Elisabeta „făuritoarea de vise”.

În privința necesității instituirii Monarhiei, opiniile Reginei Elisabeta le putem rezuma după articolul său *De ce ne trebuie regi?* (din *Cuvinte șoptite*) astfel: „e de reținut că la toate începuturile avem nevoie de un conducător, chiar când acesta e adesea ocărât și rău tratat, cum li s'a întâmplat tuturor conducătorilor din lume; totuși trebuie să fie unul care să aibă curajul să ia asupra-și răspunderea. El cată să fie reprezentantul tuturor. El este acela care întipărește spiritul său unei epoci și-i dă numele său”. Pentru a-l ajuta să domnească (eventual, pentru a-l ține în frâu) s-au inventat constituțiile. După ea, „Cei mai buni regi, timp de un secol, au fost împărații Romei, cari întotdeauna erau aleși, crescuți și pregătiți de predecesorii lor”; din cauza slăbiciunii și lăcomiei omenești nici această stare de lucruri n-a putut dăinui. „Sistemul acesta, scrie Regina, păcătuiește însă din altă privință: aceeași familie poate cu greu să producă în decursul secolelor mai mult decât un geniu, și totuși toți regii ar trebui să fie oamenii cei mai deștepți și cei mai buni ai poporului lor. Principii trebuie să fie atât de culți, ca să fie în stare ca Ludovic al XIV-lea, care nu era deloc genial, să recunoască geniul pe toate tărâmurile și să se înconjoare de dânsul în toate direcțiunile”. Aluzie la sfătuitoarii pe care și-i alege! Regele trebuie doar să-și îndeplinească datoria, fiindcă „Poporul iartă multe când te vede că-ți faci datoria până la sacrificiu”. Deseori, se întâmplă însă „că ceilalți îl condamnă să fie conducător, numai a le asigura lor liniștea și siguranța”. În cazul acesta, „Regii sunt atunci niște jertfe și nu pot exista decât printr'o mare și modestă abnegațiune”. Pentru ea, a fi rege înseamnă a-ți cunoaște „meseria” în cele mai mici detalii, „să știe ceea ce poporul său vroia să-l învețe” și citează jurământul depus de regii Castiliei: „tu care nu ești mai mult ca unul dintre noi și mai puțin ca noi toți la un loc, totuși te facem regele nostru”. Regele trebuie „să înțeleagă vremea în care trăiește și să meargă cu dânsa” și să învețe „în toate zilele” să fie un conducător responsabil, căci „pentru dânsul școala încetează abia atunci când nu mai poate lucra”. „Câteodată principii sunt vinovați de peirea popoarelor, dar și adesea popoarele din egoism și rapacitate sunt vinovate de peirea principilor. Pentru a obține un avantaj pentru dânsii, supușii lor devin lingușitori ordinari, și prin aceasta îl pune pe domnitor în imposibilitate de a afla adevărul, aceasta pentru a putea ei să pescuiască în apă tulbură”.

Atât Regina, cât și Regele au fost pătrunși de sentimentul datoriei, de cinstirea și iubirea muncii, înfruntând toate greutățile ivite în cei 47 ani de domnie închinată binelui obștesc și propășirii neamului românesc. Și-au îndeplinit cu mare scrupulozitate îndatoririle față de noua lor patrie, dar nu odată, Carol I, „Întemeietorul”, cum îl socotea poetul O. Goga, a fost scârbit și deznădăjduit de veșnicile hărțuiri între partidele politice, încât, spre sfârșitul domniei, a izbucnit: „Dacă țara aceasta ar fi sortită vreodată să piară, va pieri din cauza politicianismului, care subminează fără cruțare. Frământările acestea lăuntrice, fără rost și fără preocupări înalte, o îndepărtează de ținta principală și o rătăcesc din drumul realizării temeinice”. Regele Carol I nu s-a îndepărtat niciodată de aspirațiile națiunii române, iar faptul că „Rușii vor recunoaște dreptul nostru de a revendica ținuturile Austro-Ungariei locuite de Români” l-a determinat să-l delege pe Ion I. C. Brătianu să încheie un acord cu ei în acest sens. În ședința din 20 februarie 1929 a Parlamentului României, istoricul Nicolae Iorga spunea: „Marelui Rege Carol, căruia i s'a făcut nedreptate în aprecierea politicii sale înțelepte și de aceea e astăzi Carol cel uitat, trebuie să I se facă azi, prin istorie, dreptatea pe care o merită viața și opera sa de așezare a temeliei nesguduite a Statului nostru independent”. (citat după Otilia Oteteleşanu, *Regele Carol I, Întemeietorul Dinastiei și Regatului Român*, în *Revista germaniștilor români* (an. V, nr. 2, 1936, p. 9). La rândul ei, Regina nota la bătrânețe: „Adevărata dragoste de patrie ancorează în cer, înconjoară pământul și e plină de durere, ca dragostea de mamă”. Nicolae Iorga considera că Regina Elisabeta a impus „un simț al intelectualității, un respect al culturii, o religie a artei, un sacerdoțiu al poeziei, care au înălțat și România”.

(Va urma)

COMUNISM

Influențele comunismului în comunitatea locală. Studiu de caz: Rebra

AURICA SÂNGEORZAN

Anul 1948 a reprezentat pentru România momentul preluării puterii politice de către facțiunea comunistă, mascată sub forma Partidului Muncitoresc Român. Schimbarea regimului politic și acceptarea acestuia au adus cu sine și o serie de principii care contravin ideilor democratice, vizând de la modul de conducere al statului, structura societății, modul de funcționare al instituțiilor până la viața culturală și modificarea valorilor umane prin crearea unui „om nou”.

Comunismul, în România, a fost instaurat de trupele sovietice de ocupație, susținute de o mare masă a populației manipulată prin promisiuni și recompense: „represiunea, componentă esențială a sistemului comunist, a fost completată de manipularea masivă a speranțelor și așteptărilor unei populații marcate de efortul războiului... Jertfele, sacrificiile și privațiunile suportate în război trebuie răsplătite, iar abuzurilor perioadei precedente trebuie să li se pună capăt...”¹. Copiind modelul sovietic, perioada în care comunismul s-a aflat la conducere a fost una între cele mai „dramatice și mai complicate perioade din istoria românească, în care societatea avea să fie modificată radical, mentalitățile răsturnate, iar economia complet reasezată pe baze noi”².

Regimul comunist a marcat istoria României timp de mai bine de patruzeci de ani. Fiind o istorie care „a lucrat în lungă durată”, această perioadă și-a lăsat amprenta asupra societății românești³. În prezent, cu toate că încă există umbre ale acestui sistem, mulți dintre noi, alegem să ignorăm acea perioadă, grea pentru unii sau glorioasă pentru alții. Elevii clasei a VIII-a, de la Școala Gimnazială nr. 1 Rebra, promoția 2020-2021, au ales să scoată din uitare aceste momente care au influențat viața bunicilor și părinților lor. Astfel, în cadrul orelor de istorie, elevii coordonați de prof. Aurica Sîngeorzan, au realizat o cercetare având ca și temă de studiu: **Influențele comunismului în comunitatea locală. Studiu de caz: Rebra.**

Cercetarea reprezintă o metodă didactică activizantă, care are ca scop investigarea unui anumit aspect al realității și prin intermediul căreia se oferă răspunsuri la o problemă dată, într-o perioadă mai lungă de timp⁴. În cazul de față, elevii au plecat de la următoarea problemă de rezolvat: *Influențele comunismului în comunitatea locală.* Primul demers în realizarea cercetării a fost acela de a obține informații cu privire la perioada comunismului în România, caracteristicile și modul de manifestare al acestuia. Pentru a realiza această sarcină elevii au consultat o serie de documente și articole, sintetizând informațiile de care aveau nevoie. Următoarea etapă a constat din metoda de cercetare a subiectului în teren. Astfel, cu ajutorul unui chestionar, elevii au adresat un set de între-

¹ Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova, vol. 10, București-Chișinău, Editura Litera, 2018, p. 10.

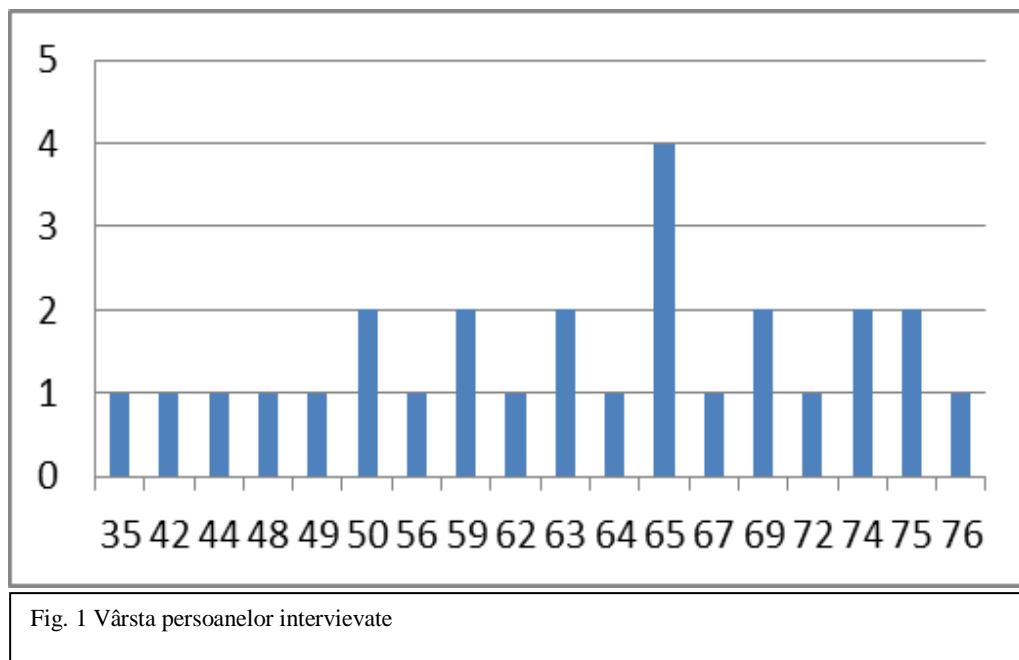
² Ibidem.

³ Neagu Djuvara, O scurtă istorie ilustrată a românilor, București, Editura Humanitas, 2019, p. 338.

⁴ Maria Eliza Dulamă, Metodologii didactice activizante – teorie și practică –, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2008, p. 284.

AURICA SÂNGEORZAN

bări unui număr de 27 de persoane din localitatea lor care au trăit perioada comunismului (eșantionul a fost ales în funcție de vârstă pentru a cuprinde atât vârstnici, care au trăit perioada adultă în comunism, cât și adulți în prezent a căror copilărie a fost influențată de regimul totalitar mai sus menționat).

Pe baza datelor obținute, elevii au descoperit informații cu privire la aspecte din viața oamenilor din Rebra în perioada comunistă: îndatoririle oamenilor și sancțiunile acordate pentru nerespectarea acestora, stil de viață, forme de divertisment, sistemul de educație, imaginea cu care oamenii au rămas în urma experienței comuniste, etc.

Comuna Rebra, așezată într-o zonă de deal și munte, de-a lungul râului Rebra (afluent al Someșului Mare), a resimțit încă din 1945, activitatea intensă a regimului comunist.

Reforma agrară din 1945 a avut efecte și asupra comunelor din Ardeal, fiind împrăștiată cu prioritate coloniștii aduși pentru a popula satele săsești părăsite, săracii fără sau cu pământ puțin, văduvele, orfanii, dar și țărani care colaborau cu partidul comunist. Începând de acum, până spre finalul perioadei comuniste, s-a recurs la jafuri și la impunerea unor cotizații în bunuri către stat (cereale și animale). Nerespectarea sau neputința de a asigura cantitățile impuse de produse era pedepsită prin diverse moduri, de la arestări, destituiri din funcție, până la confiscări de bunuri sau restricționări. Un astfel de exemplu este dat de primarul Onisim Scridon, care a fost destituit din funcție și trimis în judecată deoarece a semnat un memoriu prin care înștiința că „la locuitorii din comuna Rebra, atât cei săraci cât și cei mai înstăriți nu se găsește nici una din subzistențele cerute”¹. „Dacă omul nu îndeplinea sau nu oferea ce cerea statul, acesta le dădea amendă și le lua animalele pe care le aveau”, susține una dintre persoanele intervievate de elevi. O altă persoană afirmă că „omul care nu îndeplinea sau nu oferea ce cerea statul, acesta îl pedepsea. Din câte îmi aduc aminte, spunea: prima dată te învăț, apoi te ajut și dacă nu îndeplinești, te pedepsesc”. Confiscarea bunurilor era o altă metodă de pedeapsă practică în acea perioadă, lucru confirmat de persoanele intervievate care au văzut sau au trăit astfel de experiențe: „cetățeanul care nu îndeplinea sau nu oferea era pedepsit fără milă. Cunoscut un caz, a tatălui meu, care i s-a luat din lada de zestre tot ce era în ea deoarece nu și-a plătit datoria”, „cine avea mai mult teren trebuia să dea contra cost un animal. Dacă nu plătea taxa îți confiscau bunurile. Un caz pe care îl cunosc este al unui vecin la care i-au luat tot porumbul din pod,

¹ Ștefan Bachis, Viorel Rus, *Rebra – repere monografice*, Cluj Napoca, Editura Argonaut, 2016, p. 151.

INFLUENȚELE COMUNISMULUI ÎN COMUNITATEA LOCALĂ.
STUDIU DE CAZ: REBRA

aproximativ patru căruțe” sau „...nici eu nu am vrut să dau o sumă de bani și mi-au luat o vacă în schimb și de atunci m-am învățat să dau când mi se cere”¹.

Instaurarea oficială a comunismului de inspirație sovietică și implicării acestuia în toate subsistemele societății a avut loc din anul 1948. Începând de acum, un rol primordial în societate era deținut de clasa muncitoare, prezentată în presa vremii într-o lumină eroică. Un articol din revista *Lupta de clasă*, cu ocazia aniversării a 100 de ani de la revoluțiile din 1848 o prezintă astfel: „clasa muncitoare, singura clasă care, luptând pentru eliberarea sa, luptă pentru eliberarea întregului popor. Sub conducerea clasei muncitoare și a partidului ei marxist-leninist, poporul muncitor din țara noastră a înlăturat de la conducere clasele exploatare și monarhia burghezo-moșierească, a luat în propriile sale mâini puterea de stat, făurind un regim democratic superior oricărei democrații burgheze, democrația populară, formă de trecere spre socialism.[...] Astăzi, 100 de ani de la revoluțiile din 1848, e din ce în ce mai clar pentru popoarele lumii întregi că democrația, neatârnamarea și pacea, că însăși revendicările revoluțiilor burghezo-democratice nu pot fi și nu sunt îndeplinite pe deplin decât de clasa muncitoare, care condusă de avangarda ei, partidele comuniste și muncitorești, duce mai departe lupta pentru desființarea exploatării omului de către om, în vreme ce burghezia acestui veac al sfârșitului capitalismului a dus și duce până la capăt trădarea principiilor democratice și naționale pentru care se ridicase în 1848”². Presa instrumentalizează cuvântul în scopuri propagandistice pentru a glorifica trecutul, a crea o lume eroică din oamenii muncii care să trezească în societate sentimentul de patriotism.

După anul 1950, când a fost introdusă colectivizarea în țară, în Rebra, un sat care se baza pe agricultură, așa cum afirmă cetățenii, din cauza reliefului muntos și a condițiilor pedo-climatice, dar și a refuzului locuitorilor de a se înscrie, s-au înființat doar întovărășiri cu profil zootehnic, cu obiect de activitate creșterea oilor. Acest sistem însă nu a funcționat, iar cu acordul organelor de partid și de stat, întovărășirea a fost desființată. Cei care au avut de suferit au fost frunțașii satelor și „chiaburimea”, care, având proprietăți erau considerați o primejdie de către comuniști. Aceștia erau considerați dușmani ai poporului și de cele mai multe ori erau urmăriți, li se impuneau dări imposibile de dat, apoi trimiși în judecată³.

Frica și sentimentul de privare a libertății erau o constantă în mentalitatea oamenilor în acea perioadă. Constituția din 1948 afirmă că „în Republica Populară Română, întreaga putere de stat emană de la popor și aparține poporului. Poporul își exercită puterea prin organe reprezentative, alese prin vot universal, egal, direct și secret”⁴. Acest lucru însă contravenea ideii de egalitate propusă de regimul comunist. Constituția prevedea noul statut al țării, în care puterea emana „de la popor” și care susținea drepturi și libertăți cetățenești, care conform informațiilor adunate de pe teren, în cea mai mare parte au fost încălcate („cetățenii din acea perioadă erau supuși unor reguli greu de imaginat”; „aveai tot timpul un sentiment de teamă fiindcă nu puteai vorbi ce vrei, iar mâncarea era raționalizată”).

Nicolae Ceaușescu a readus speranța libertății prin deschiderea pe care a avut inițial spre Occident, pentru denunțarea abuzurilor securității, îmbunătățirea nivelului de trai și pentru independența față de sovietici. Însă această situație a fost doar una temporară, deoarece, în a doua parte a conducerii sale, Nicolae Ceaușescu, a introdus o serie de măsuri drastice, în special la nivel economic, prin politica de raționalizare. Cu toate că în sate și comune a fost introdus sistemul contractărilor „libere” obligatorii, astfel încât țăranii au fost nevoiți să își ascundă animalele, conform rezultatelor obținute în urma activității desfășurate de elevi, mai bine de jumătate (aproximativ 63%) din persoanele intervievate au declarat că era mai bine decât la oraș. Orașul oferea anumite beneficii precum un loc de muncă sau mijloace de transport în comun, dar la sat exista mai multă libertate, iar

¹ Informații obținute în urma interviurilor, de la persoane din comuna Rebra, care au ales să rămână anonime.

² Nestor Ignat, Centenarul revoluției din 1848, în *Lupta de clasă*, august-septembrie, 1948;

³ Ștefan Bachiș, Viorel Rus, op. cit., p. 165.

⁴ Constituția Republicii Populare Române din 1948, art. 3,

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.act_text?id=1574, accesat în 30.01.2022.

AURICA SÂNGEORZAN

nivelul de trai era mai ridicat deoarece omul consuma și ceea ce producea, susțin aceștia. „În acele vremuri era mai bine la țară deoarece țineam animale și puneam în pământ cartofi și legume și era mai ușor să le culegi din agricultura ta, decât să le cumperi”. Această idee este regăsită sub diverse forme la mai multe persoane. Altcineva afirma că „probabil la sat era mai bine având pământ și crescând animale aveai un plus de mâncare, la oraș nu știu, dar din auzite chiar și pâinea era raționalizată pe cartelă, satul nostru nu a fost colectivizat”. Printre muncile agricole, oamenii de la țară aveau, din când în când și timp liber pe care îl petreceau, așa cum au declarat persoanele din eșantionul nostru, la joc în sat, pe la petreceri, banchete, săli de sport sau la cinema.

Regimul a avut totuși și anumite realizări, printre care am putea să menționăm siguranța pe care oamenii o resimțeau față de zilele noastre, așa cum ei mărturisesc, „autoritățile erau mult mai severe și mai autoritare cu cetățenii”. De asemenea, printre cele mai mari realizări ale sistemului comunist din România se numără dezvoltarea rețelei de drumuri și șosele (chiar dacă pot fi catalogate de unii ca fiind de calitate submediocră), s-au dublat liniile de cale ferată, s-au construit uzine accentuându-se industrializarea țării (în mod forțat), reducerea analfabetismului, etc.¹

Articolul 22 din Constituția din 1948 afirmă faptul că toți oamenii au dreptul la învățătură. „Statul asigură îndeplinirea acestui drept prin organizarea și dezvoltarea învățământului primar obligatoriu și gratuit, prin burse de Stat acordate elevilor și studenților merițoși și prin organizarea și dezvoltarea învățământului profesional și tehnic”. În memoria rebrenilor, școala și sistemul educațional din perioada comunismului era caracterizat de termenii „respect” și „severitate”. Chiar dacă activitatea didactică era suspusă ideologiei comuniste și se practicau pedepsele fizice („îmi amintesc când întârziam la școală îmi dădea profesoara cu un băț în palmă până plângeam”), procesul educațional de atunci este considerat mai eficient decât cel actual. „Copiii erau foarte bine educați, atât de părinții lor cât și de profesori, știau ce e respectul și bunul simț”, afirmă una dintre persoanele chestionate. Aceeași idee o regăsim și într-un alt interviu care relatează că „În ce privește educația, era mai bună atunci decât acum deoarece profesorii se purtau dur cu noi și învățam. Mereu îmi făceam temele cu lampa pe masă”. În pofida severității și autorității profesorilor, elevii erau interesați să învețe și arătau respect față de aceștia. „Copiii erau obligați să poarte uniformă. Uniforma consta în sarafan albastru pentru clasele V-VIII. Pentru ciclul primar șorțuleț alb-albastru, iar la grădiniță purtam șorțuleț bleu cu o fundiță albă. Fiecare carte se deschidea cu fotografia lui Nicolae Ceaușescu. Mergeam și sâmbăta la școală” ne povestește altcineva.

Regimul care s-a încheiat oficial într-un mod brutal în anul 1989, încă se resimte și acum existând încă urme profunde în mentalitatea, comportamentul și imaginarul colectiv și individual. Bunicii noștri, părinții sau chiar unii dintre cei mai tineri care au trăit în perioada de dinainte de 1989 au păstrat în memorie cel puțin o imagine care i-a marcat și care, poate, a contribuit la identitatea lor. Pentru unii, acea perioadă reprezintă momentul de glorie, privind cu nostalgie anii tinereților lor, precum „momentul când am primit cravata roșie de pionier al patriei” sau „defilările în uniformă”, etc.. „Statul la rând”, „rafturile goale”, „foamea”, „Nicolae Ceaușescu”, „rațiile”, „uzina de utilaj”, „sirena din sat care aducea veștile, de obicei rele” reprezintă alte imagini sau simboluri ale comunismului pe care rebrenii, din nevoi sau motive diferite, le-au păstrat în memorie. De asemenea, unul dintre copiii comunismului mărturisește că „nu îmi mai amintesc cum era pe vremea comunismului, dar știu că atunci când Ceaușescu a murit se cântau la radio și la televizor următoarele versuri: Ole, ole, ole... Ceaușescu nu mai e!. Asta e tot ce îmi mai amintesc din acea perioadă”.

După izbucnirea revoluției în Timișoara, București și alte orașe din România, la scurt timp s-au creat organe locale ale F.S.N., care au preluat puterea politică și au început reorganizarea statului. Acest lucru s-a petrecut și în comuna Rebra, unde un grup de rebreni au creat un Consiliu Local Provizoriu al F.S.N., iar reprezentanții regimului comunist au fost nevoiți să plece din localitate².

În ultimii 26 de ani, Rebra s-a aflat într-o continuă dezvoltare și modernizare în termenii democrației³. Urmărind răspunsurile obținute de elevi la întrebarea referitoare la o posibilă revenire a

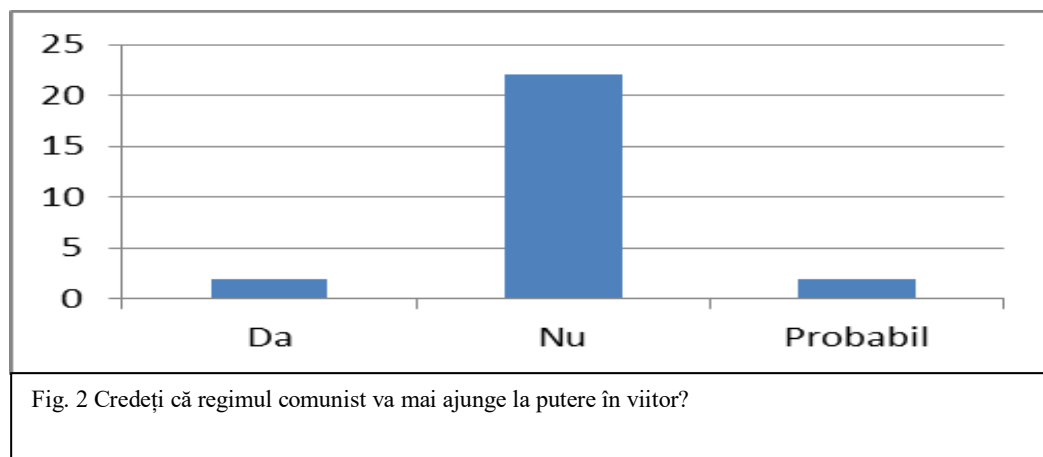
¹ Neagu Djuvara, op. cit., p. 339.

² Ștefan Bachiș, Viorel Rus, op. cit., pp. 181-182.

³ Ibidem, p. 184.

INFLUENȚELE COMUNISMULUI ÎN COMUNITATEA LOCALĂ.
STUDIU DE CAZ: REBRA

comunismului în România, am reușit să identificăm tendința de evoluție a sistemului politic în comuna Rebra. Astfel, chiar dacă comunismul a lăsat o amprentă profundă asupra populației rebrene, majoritatea sunt de părere că, regimul comunist nu va mai reveni la conducerea țării deoarece trăim într-o „lume avansată”, cu o „generație diferită” care nu va mai accepta restricțiile impuse atunci. „Eu unul refuz să cred că regimul comunist va mai reveni fiindcă acum mentalitatea s-a schimbat, iar oamenii sunt la un click distanță de informație”, susține una dintre persoanele intervievate.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229

<https://biblioteca-digitala.ro>